

1. Úvod

Správa o stave ochrany práce a o činnosti orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce za rok 2021 (ďalej len „správa“) je spracovaná v zmysle úlohy B.3 uznesenia vlády SR č. 475 z 11. júna 2003 v bode B.1, uznesenia vlády SR č. 645 z 9. septembra 2009 a § 6 ods. 1 písm. l) zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 125/2006 Z. z.“).

Obsahom správy je hodnotenie stavu ochrany práce v SR za rok 2021 a hodnotenie činnosti orgánov inšpekcie práce. Správa špecifikuje najzávažnejšie zistenia a poznatky orgánov inšpekcie práce z oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (ďalej len „BOZP“), z oblasti pracovnoprávných vzťahov (ďalej len „PPV“) vrátane mzdových predpisov, z kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, z oblasti sociálnej legislatívy v doprave (ďalej len „SLvD“) a tiež z dohľadu podľa osobitných predpisov získané pri výkonoch inšpekcie práce a pri trhovom dohľade (ďalej len „TD“) nad určenými výrobkami v subjektoch kontrolovaných v roku 2021. Správa obsahuje aj informácie o pracovných úrazoch a iných poškodeniach zdravia súvisiacich s prácou. Čiastočný vplyv na činnosť orgánov inšpekcie práce mala v roku 2021 mimoriadna situácia súvisiacou s pandemiou COVID-19.

Zdrojom informácií uvedených v správe je aj informačný systém ochrany práce (ďalej len „ISOP“). Výstupy z ISOP za rok 2021 boli získané výberom ku dňu 14. 1. 2022 a údaje o pracovných úrazoch ku dňu 04. 02. 2022.

Ústavné právo zamestnanca na uspokojujúce pracovné podmienky vrátane práva na zaistenie BOZP je upravené najmä v zákone č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“), v zákone č. 124/2006 Z. z. o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 124/2006 Z. z.“) a v zákone č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 355/2007 Z. z.“).

2. Orgány inšpekcie práce

Štátnu správu v oblasti inšpekcie práce vykonávajú v súlade s ustanovením § 3 zákona č. 125/2006 Z. z. orgány štátnej správy, ktorými sú Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“), Národný inšpektorát práce (ďalej len „NIP“) a inšpektoráty práce.

NIP je orgánom štátnej správy v oblasti inšpekcie práce, ktorý riadi a kontroluje inšpektoráty práce a zjednocuje a racionalizuje pracovné metódy inšpektorov práce a spolupracuje s príslušnými orgánmi Európskej únie (ďalej len „EÚ“). Inšpektoráty práce sú orgány štátnej správy s územnou pôsobnosťou v rámci kraja, vykonávajúce inšpekciu práce a TD nad určenými výrobkami uvedenými do prevádzky. Dozor nad dodržiavaním právnych predpisov a ostatných predpisov na zaistenie BOZP na pracoviskách jadrového zariadenia vykonáva Inšpektorát práce Nitra na celom území SR.

Rozsah inšpekcie práce je uvedený v § 2 ods. 1 zákona č. 125/2006 Z. z. Vecná pôsobnosť inšpekcie práce vyplýva aj zo zákona č. 128/2015 Z. z. o prevencii závažných priemyselných havárií a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, zo zákona č. 67/2010 Z. z. o podmienkach uvedenia chemických látok a chemických zmesí na trh a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (chemický zákon). TD nad určenými výrobkami uvádzanými do prevádzky

vykonávajú inšpektoráty práce najmä v zmysle zákona č. 56/2018 Z. z. o posudzovaní zhody výrobku, sprístupňovaní určeného výrobku na trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Orgánom inšpekcie práce vyplývajú kompetencie aj zo zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Orgánom inšpekcie práce vyplýva kompetencia aj zo zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých predpisov (ďalej len „zákon č. 650/2004 Z. z.“).

NIP a inšpektoráty práce sú kompetentné konať aj na základe zákona č. 351/2015 Z. z. o cezhraničnej spolupráci pri vysielaní zamestnancov na výkon prác pri poskytovaní služieb.

Inšpektoráty práce vykonávajú kontrolu nad dodržiavaním SLvD podľa zákona č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 462/2007 Z. z.“). NIP zároveň plní ohlasovaciu povinnosť SR o výsledkoch týchto kontrol voči orgánom EÚ a jednotlivým členským štátom.

3. Ciele, úlohy a priority orgánov inšpekcie práce v roku 2021

Hlavným cieľom pôsobenia orgánov štátnej správy v oblasti inšpekcie práce, tak ako to vyplýva z kompetenčného zákona inšpekcie práce, zo zákona č. 125/2006 Z. z. a ďalších právnych predpisov a úloh vyplývajúcich z uznesení vlády SR, bolo najmä:

- ochrana zamestnancov v zmysle cieľov a priorít Stratégie BOZP v SR na roky 2021 až 2027 a programu jej realizácie na roky 2021 - 2023,
- vykonávanie preventívnej činnosti za účelom:
 - znižovania počtu pracovných úrazov (ďalej len „PÚ“), najmä smrteľných pracovných úrazov (ďalej len „SPÚ“), PÚ s ťažkou ujmu na zdraví (ďalej len „TÚZ“) a zníženie počtu priznaných chorôb z povolania (ďalej len „CHzP“),
 - zabezpečenia vhodných pracovných podmienok a dôsledného dodržiavania povinností vyplývajúcich z PPV predpisov zamestnávateľmi,
 - poskytovania bezplatného poradenstva a osvedčenia v oblasti inšpekcie práce,
 - zvyšovania právneho povedomia zamestnávateľov a zamestnancov,
- vykonávanie inšpekcie práce vrátane bezplatného poradenstva a osvedčenia v odvetviach s vyšším rizikom poškodenia zdravia pri práci a s vyšším počtom PÚ,
- kontrola nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce s cieľom odhalenia nelegálne zamestnaných osôb,
- vyžadovanie dodržiavania právnych predpisov a záväzkov vyplývajúcich z kolektívnych zmlúv pre účely vytvorenia a udržiavania spravodlivých a uspokojujúcich pracovných podmienok a vyvodzovanie právnej zodpovednosti za ich porušovanie ukladaním sankčných opatrení,
- zabezpečenie vhodných pracovných podmienok a dôsledné dodržiavanie povinností vyplývajúcich z PPV predpisov.

Na základe hodnotenia poznatkov inšpekcie práce NIP v predchádzajúcom období vypracoval „Plán hlavných úloh Národného inšpektorátu práce na rok 2021“, ktorým boli určené celoslovenské úlohy inšpekcie práce. Počas roka boli realizované aj mimoriadne úlohy, ktorých zameranie zodpovedalo stanoveným prioritám inšpekcie práce v príslušnom kalendárnom roku.

Celoslovenské previerky v roku 2021 boli zamerané na:

- kontrolu dodržiavania predpisov v oblasti BOZP,

- prevenciu závažných priemyselných havárií vrátane posudzovania bezpečnostných správ,
- kontrolu SLvD u zamestnávateľov a na pozemných komunikáciách (v zmysle zákona č. 462/2007 Z. z.),
- kontrolu SLvD v cestnej doprave so zameraním na zájazdové a diaľkové autobusy (v zmysle zákona č. 462/2007 Z. z.),
- inšpekciu práce v jadrovej energetike (len Inšpektorát práce Nitra),
- kontrolu dodržiavania predpisov v oblasti PPV,
- kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania (ďalej len „NZ“),
- spoločné kontroly v rámci vzájomnej spolupráce orgánov inšpekcie práce a orgánov verejného zdravotníctva.

Mimoriadne celoslovenské previerky boli zamerané na:

- pracovné podmienky zamestnancov,
- kontrolu súkromných bezpečnostných služieb,
- kontrolu výkonu práce z domácnosti zamestnanca (home office),
- kontrolu mobilných odberových miest v Bratislavskom kraji,
- dodržiavanie BOZP spoločnosťami vlastníkov bytov a nebytových priestorov a správcami bytových domov pri prevádzke výťahov s povolenou dopravou osôb a zariadení na ochranu pred účinkami atmosférickej elektriny,
- kontrolu zákazu nelegálneho zamestnávania v Bratislavskom kraji „Mamba“,
- dodržiavanie podmienok BOZP, PPV a NZ v sektore poľnohospodárstva,
- kontrolu dodržiavania zákazu NZ štátnych príslušníkov tretích krajín.

Inšpektoráty práce vykonávali aj previerky na základe krajských úloh, ktoré boli zamerané na oblasti špecifické pre daný kraj.

Priority inšpekcie práce v roku 2021 boli nasledovné:

- trvalé uplatňovanie legislatívy vo vecnej pôsobnosti orgánov inšpekcie práce,
- vyšetrovanie príčin závažných PÚ (ďalej len „ZPÚ“),
- kontrola dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania,
- prešetrovanie podnetov v oblasti ochrany práce,
- kontrola dodržiavania SLvD,
- výkon TD nad určenými výrobkami uvádzanými do prevádzky,
- poskytovanie bezplatného poradenstva pre zamestnancov a zamestnávateľov, organizovanie seminárov, príp. webinárov.

Pri vzdelávaní inšpektorov práce a uchádzačov o vymenovanie za inšpektora práce bola z dôvodu pretrvávania pandémie COVID-19 prezenčná forma vzdelávania nahradená dištančnou formou vzdelávania, resp. vzdelávanie bolo zabezpečené príslušnými inšpektorátmi práce a zároveň boli zo strany NIP sprístupnené audiovizuálne nahrávky zo vzdelávania z predchádzajúceho roka.

V priebehu roka 2021 bola spustená aplikácia „Elektronický vzdelávací systém NIP“, prostredníctvom ktorého bolo možné inšpektorom práce uchádzačom prideliť vzdelávacie aktivity s overením vedomostí.

4. Prehľad kontrolovaných subjektov

Inšpektoráty práce vykonali v roku 2021 inšpekciu práce spolu v 21 276 subjektoch (o 17,2 % viac ako v roku 2020 kedy bol skontrolovaných 18 155 subjektov). Ďalšie údaje týkajúce sa kontrolovaných subjektov podľa ich právnej formy a počtu zamestnancov sú uvedené v prílohe A, v tabuľke č. 1.

V členení podľa právnej formy bolo najviac kontrol vykonaných v spoločnostiach s ručením obmedzeným (10 042, tzn. 47,2 % z celkového počtu skontrolovaných subjektov) a u podnikateľov – fyzických osôb (5 622 tzn. 26,4 %), následne u zahraničných osôb (2 517, tzn. 11,8 %).

Z hľadiska rozdelenia subjektov podľa počtu zamestnancov bolo najviac výkonov inšpekcie práce uskutočnených v subjektoch s počtom zamestnancov od 1 do 9 (8 967, tzn. 42,1 % z celkového počtu skontrolovaných subjektov). Inšpekcia práce bola vykonaná aj u fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi, ale nie sú zamestnávateľmi (7 355, tzn. 34,6 %) v malých podnikoch s počtom zamestnancov od 10 do 49 (2 961, tzn. 13,9 %). Bolo skontrolovaných 597 subjektov s počtom zamestnancov vyšším ako 250.

5. Zistenia dozorného orgánu v kontrolovaných subjektoch

V roku 2021 bolo zistených celkovo 45 733 nedostatkov, čo predstavuje oproti roku 2020 nárast počtu nedostatkov o 13,7 %. Podrobnejšie údaje o počtoch zistených nedostatkov v jednotlivých oblastiach výkonu inšpekcie práce sú uvedené v prílohe A tabuľke č. 3 a v tabuľke č. 4.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti BOZP

V oblasti BOZP (položky s kódmi 0100 až 1000 a položka s kódom 1300 v tabuľke č. 3 tabuľkovej prílohy A) bolo v roku 2021 zistených 33 872 nedostatkov, čo je o 14,7 % viac ako v minulom roku, kedy bolo zistených 29 525 nedostatkov.

V oblasti BOZP bol zistený najvyšší počet nedostatkov v počte 11 306 v súvislosti s prevádzkou a technickým stavom vyhradených technických zariadení (ďalej len „VTZ“), čo predstavuje nárast oproti roku 2020 o 17,2 %. Druhý najvyšší počet nedostatkov bol zistený v súvislosti s prevádzkovými budovami a objektmi v počte 9 975, čo predstavuje nárast oproti roku 2020 o 14,9 %. V rámci dodržiavania ustanovených pracovných podmienok bolo zistených 5 431 nedostatkov, oproti roku 2020 je to výraznejší nárast počtu nedostatkov - o 48,4 %. V oblasti riadenia BOZP bolo zistených 3 375 nedostatkov, čo predstavuje pokles oproti roku 2020 o 4,3 %. V rámci nedostatkov vzťahujúcich sa na stroje a zariadenia bolo celkovo zistených 1 312 nedostatkov, čo predstavuje výraznejší nárast oproti roku 2020 o 46,8 %. Pri kontrole výkonu organizácie práce, odborných činností a pracovného prostredia bolo celkovo zistených 1 120 nedostatkov, čo sumárne predstavuje pokles oproti roku 2020 o 26,7 %. V rámci nedostatkov vzťahujúcich sa na osobné ochranné pracovné prostriedky (ďalej len „OOPP“) bolo zistených 597 nedostatkov, čo predstavuje pokles oproti roku 2020 o 8,6 %. V oblasti trhového dohľadu bolo zistených 756 nedostatkov, čo oproti roku 2020 predstavuje pokles nedostatkov o 19,2 %.

Špecifikácia nedostatkov podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností

V členení podľa SK NACE bolo zistených najviac nedostatkov v odvetví priemyselnej výroby v počte 9 121, čo predstavuje nárast oproti roku 2020 o 2,5 %. Druhý najvyšší počet nedostatkov bol zistený v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu a opráv motorových vozidiel v počte 7 084, čo predstavuje nárast oproti roku 2020 o 11,5 %. Tretí najvyšší počet nedostatkov bol zistený v odvetví dopravy a skladovania v počte 6 411, čo predstavuje nárast oproti roku 2020 o 38,4 %. Štvrtý najvyšší počet nedostatkov bol zistený v odvetví stavebníctva v počte 3 728, čo predstavuje nárast oproti roku 2020 o 8,3 %. Piaty najvyšší počet nedostatkov bol zistený v činnostiach v oblasti nehnuteľností v počte 3 271, čo predstavuje výraznejší nárast oproti roku 2020 v tejto oblasti o 49 %. Výrazný nárast počtu zistených nedostatkov bol v odvetví poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, a to v počte 3 046, čo oproti zisteným nedostatkom v roku 2020, ktorých bolo 1 499, predstavuje nárast

o 103,2 %. Nárast počtu nedostatkov v oblasti poľnohospodárstva súvisí s cieľným zameraním mimoriadnej úlohou v roku 2021 do tejto oblasti.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti VTZ

Pri výkone inšpekcie práce v oblasti BOZP sa zistilo najviac nedostatkov v súvislosti s prevádzkou VTZ. Zistené nedostatky sa týkali hlavne nesplnenia povinností prevádzkovateľov VTZ – neoverovania bezpečnosti VTZ elektrických, tlakových, plynových, zdvíhacích odbornými prehliadkami a skúškami a úradnými skúškami v predpísaných lehotách, ako aj neodstraňovania nedostatkov zistených kontrolnou činnosťou. Pretrvávajúcim problémom je aj evidencia VTZ, teda nedostatočné vedenie konštrukčnej a sprievodnej dokumentácie, nevykonávanie aktualizácie prevádzkových poriadkov a nevedenie prevádzkových denníkov. Boli zistené aj nedostatky týkajúce sa technického stavu týchto zariadení.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti prevádzkových budov a objektov

V oblasti prevádzkových budov a objektov bolo najviac nedostatkov zistených v priestoroch poľnohospodárskych subjektov, v priestoroch škôl a školských zariadení, v subjektoch zameraných na priemyselnú výrobu, stavebníctvo a v skladovacích objektoch. Najviac nedostatkov sa vyskytovalo v objektoch, do ktorých ich vlastníci a prevádzkovatelia neinvestovali finančné prostriedky na rekonštrukciu, opravy a údržbu. Medzi najčastejšie porušenia patrili chýbajúce alebo neúplné bezpečnostné označenie, nedostatky súvisiace so zaistením bezpečnosti dopravných a peších komunikácií a nedostatky súvisiace so stavbami výrobného a nevýrobného charakteru. Prevažná väčšina týchto nedostatkov bola zisťovaná na kolaudáciách.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti riadenia BOZP

V oblasti riadenia BOZP zamestnávatelia nevenovali pozornosť jednotlivým prvkom systému riadenia BOZP, ktoré vyplývajú z právnych a ostatných predpisov v oblasti BOZP. Kľúčovú úlohu pri jeho fungovaní stále zohráva bezpečnostno-technická služba (ďalej len „BTS“), ktorá zvyčajne vypracuje zamestnávateľovi príslušné dokumenty, s ktorými sa často ďalej nepracuje ako s uceleným systémom, a teda aj jednotlivé prvky systému riadenia BOZP sú v podstate formálne. Najpočetnejšie skupiny nedostatkov boli zistené vo vedení evidencie a technickej dokumentácie, vydávaní smerníc a pravidiel BOZP, zabezpečení informovania a oboznamovania zamestnancov v oblasti BOZP, pri kontrolnej činnosti zamestnávateľa a pri hodnotení nebezpečenstiev – identifikácii rizík, kde zamestnávateľ neposúdil všetky možné riziká vyplývajúce z pracovnej činnosti vykonávanej zamestnancami, v záujme zaistenia BOZP.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti strojov a zariadení

Na základe zistení je možné uviesť, že v oblasti strojov a zariadení zamestnávatelia prevádzkovali mnohé zariadenia s chýbajúcimi alebo nedostatočnými ochrannými zariadeniami, napr. krytmi, pričom tento nedostatok v spojení s nedostatočným oboznámením obsluhy najčastejšie vedie k vzniku pracovných úrazov. K častým nedostatkom patrí aj chýbajúce alebo nedostatočné označenie ovládacích prvkov, nevykonávanie overenia bezpečnosti a technického stavu strojov a absencia preventívnej údržby strojov a zariadení. Zamestnávatelia tiež nemali potrebnú technickú dokumentáciu ku strojom a nezabezpečili dostatočné zaškolenie a oboznámenie obsluhy strojov.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti odborných činností

V oblasti odborných činností boli zistené nedostatky najmä pri vykonávaní odborných prehliadok a odborných skúšok, opráv a obsluhy VTZ, ako aj pri obsluhu pracovných

prostriedkov, ktoré nie sú VTZ. Tiež boli zistené nedostatky aj pri vykonávaní úloh BTS dodávateľským spôsobom a pri realizovaní výchovy a vzdelávania v oblasti ochrany práce.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti organizácie práce

V oblasti organizácie práce boli zistené nedostatky týkajúce sa neposúdenia zdravotnej spôsobilosti zamestnancov na vykonávanú prácu, nezaraďovania zamestnancov na výkon práce so zreteľom na ich kvalifikačné predpoklady a odbornú spôsobilosť a vplyv faktorov pracovného prostredia na ich zdravotný stav.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti pracovného prostredia

Medzi najčastejšie zistené nedostatky v oblasti pracovného prostredia patrí nezabezpečenie optimálnych pracovných podmienok zamestnávateľa pre svojich zamestnancov, najmä vo vzťahu k mikroklimatickým podmienkam na pracovisku, chemickým faktorom a fyzickej záťaž. Je potrebné poznamenať, že väčšina problematiky je riešená v spolupráci s regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva (ďalej len „RUVZ“), a to prostredníctvom spoločných previerok alebo úplným postúpením zistení na tento orgán.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti OOPP

V oblasti OOPP bolo najčastejšie zistené, že zamestnávateľa nevypracovali zoznam poskytovaných OOPP na základe posúdenia rizika a hodnotenia nebezpečenstiev vyplývajúcich z pracovného procesu a z pracovného prostredia, nešpecifikovali konkrétne typy OOPP, ktoré poskytovali pri jednotlivých pracovných činnostiach zamestnancom, neoboznámili zamestnancov s nebezpečenstvami, pred ktorými ich používanie poskytnutých OOPP chráni, nepoučili ich o správnom používaní poskytnutého OOPP ako aj nevykonávali kontroly riadneho používania OOPP. Zároveň nedochádza zo strany zamestnávateľov k akceptovaniu doby použiteľnosti pridelených OOPP v súlade s návodom výrobcu, čo môže mať za následok neúčinnosť poskytnutých OOPP (zistené často pri používaní nebezpečných chemických látok a nebezpečných chemických zmesí nedodržaním pokynov uvedených v karte bezpečnostných údajov).

Špecifikácia nedostatkov zistených pri kolaudáciách

V oblasti kolaudácií sa nedostatky zisťujú v oblasti stavieb a technológie. Mnohé zo zistených nedostatkov by nebolo možné v neskoršej prevádzke odstrániť, alebo ich odstránenie by bolo veľmi sťažené a finančne nákladné (zásahy do liniek, premiestnenie rozvodov, rozmiestnenie nehnuteľnej technológie, nedostatky v usporiadaní priestoru). Najčastejšie zisťované nedostatky pri kolaudáciách sa týkajú stavu komunikácií, chýbajúcich zábradlí a madiel, nedokončených stavieb, nedodržania úrovne vyplývajúcej z právnych a ostatných predpisov na zaistenie BOZP, chýbajúcich alebo nedostatočných bezpečnostných značení, ako aj chýbajúcich overení bezpečnosti inštalovaných rozvodov a zariadení.

Špecifikácia nedostatkov zistených pri TD

V oblasti TD bolo zistených 756 nedostatkov, čo oproti roku 2020 predstavovalo pokles o 19,2 %. V oblasti trhového dohľadu sa najčastejšie vyskytujú nedostatky, ktoré súvisia s ES a EU vyhlásením o zhode, označením zariadenia údajmi o výrobcovi a výrobku a označením CE, postupom posúdenia zhody a tiež s technickým stavom zariadení. Na základe výstupov z dozoru je možné uviesť, že výrobcovia určených výrobkov často nedodržiavajú ustanovenia určené v predpisoch súvisiacich s trhovým dohľadom.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti PPV a nelegálneho zamestnávania

Vykonanými inšpekciami práce bolo v roku 2021 zistených celkovo 11 842 nedostatkov spočívajúcich v porušení pracovnoprávnych predpisov, právnych predpisov, ktoré upravujú štátnozamestnanecké vzťahy a právnych predpisov, ktoré upravujú

zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Zistený počet nedostatkov znamená v porovnaní s rokom 2020 nárast o 10,8 % (príloha A, tabuľka č. 3).

V roku 2021 bolo zistených 8 nedostatkov spočívajúcich v porušení záväzkov, ktoré vyplývajú z kolektívnych zmlúv, čo znamená pokles o 20 % oproti roku 2020 (príloha A, tabuľka č. 3).

Najčastejšie zisťovanými nedostatkami v oblasti PPV v roku 2021 boli porušenia ustanovení

- § 43 a § 44 Zákonníka práce – (náležitosti pracovnej zmluvy) v celkovom počte 2 495 porušení,
- § 120 Zákonníka práce (minimálne mzdové nároky) v celkovom počte 884 porušení,
- § 99 Zákonníka práce (evidencia pracovného času) v celkovom počte 716 porušení,
- § 223 až 228a Zákonníka práce (dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru) v celkovom počte 708 porušení,
- § 130 Zákonníka práce (výplata mzdy) v celkovom počte 518 porušení,
- § 129 Zákonníka práce (splatnosť mzdy) v celkovom počte 324 porušení,
- § 152 Zákonníka práce (stravovanie zamestnancov) v celkovom počte 324 porušení,
- § 75 Zákonníka práce (pracovný posudok a potvrdenie o zamestnaní) v celkovom počte 253 porušení.

V roku 2021 bolo v kontrolovaných subjektoch realizovaných 16 918 výkonov inšpekcie práce zameraných na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania. Inšpektoráty práce v roku 2021 celkovo skontrolovali v oblasti nelegálneho zamestnávania 15 065 subjektov (právnických osôb a fyzických osôb, ktoré sú podnikateľmi). Zároveň bolo skontrolovaných 33 985 fyzických osôb vykonávajúcich prácu na pracoviskách kontrolovaných subjektov za účelom preverenia dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Výkonmi inšpekcie práce bolo odhalených 665 subjektov – zamestnávateľov, ktorí porušili zákaz nelegálneho zamestnávania tým, že nelegálne zamestnávali 1 480 fyzických osôb.

Z počtu skontrolovaných subjektov v roku 2021 (15 065) bolo zistené nelegálne zamestnávanie u 665 subjektov, čo predstavuje 4,4 % zo všetkých kontrolovaných subjektov. Uvedený percentuálny podiel nelegálne zamestnávajúcich zamestnávateľov je mierne nižší ako v roku 2020, kedy bolo odhalených 4,5 % nelegálne zamestnávajúcich zamestnávateľov z počtu skontrolovaných subjektov.

Z počtu skontrolovaných osôb v roku 2021 (33 985) bolo zistené nelegálne zamestnávanie u 1 480 osôb, čo predstavuje 4,4 % zo všetkých kontrolovaných osôb. Uvedený počet percentuálny podiel nelegálne zamestnávaných osôb predstavuje pokles oproti roku 2020, kedy zo skontrolovaných 27 680 fyzických osôb bolo zistené nelegálne zamestnávanie 1 566 fyzických osôb, čo predstavuje 5,7 % zo všetkých kontrolovaných osôb.

Z uvedeného počtu fyzických osôb 792 vykonávalo pre zamestnávateľa závislú prácu bez založeného (písomne uzatvoreného) pracovnoprávneho vzťahu.

V 450 prípadoch bolo porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania spôsobené nesplnením prihlasovacej povinnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni za súčasnej existencie založeného PPV v zmysle novely zákona č. 82/2005 Z. z. účinnej od 1. januára 2018.

Zamestnávanie štátneho príslušníka tretej krajiny, u ktorého neboli splnené podmienky na jeho zamestnávanie podľa osobitného predpisu, tzn. nemal vydané povolenie na prechodný pobyt na účely zamestnania alebo povolenie na zamestnanie, bolo zistené v 237 prípadoch.

V roku 2021 bolo zistené aj nelegálne zamestnávanie 1 štátneho príslušníka tretej krajiny, ktorý sa zdržiaval na území SR v rozpore s ustanoveniami zákona o pobyte cudzincov alebo zákona o azyle a ktorý vykonával závislú prácu.

Špecifikácia nedostatkov v oblasti SLvD

V roku 2021 bolo inšpektormi práce skontrolovaných spolu na pracoviskách dopravných podnikoch a pozemných komunikáciách 8 463 vodičov. V počte skontrolovaných dní vodičov (záznamové listy a počty dní stiahnutých z digitálnych záznamových zariadení a z kariet vodičov) to predstavuje 281 483 pracovných dní, čo je 111,70 % z celkového plánovaného počtu skontrolovaných dní vodičov pre rok 2021 (252 000 pracovných dní vodičov).

Na pracoviskách dopravných podnikoch bolo inšpektormi práce v roku 2021 skontrolovaných 2 427 vodičov. Skontrolovaných bolo 165 634 pracovných dní vodičov, čo je 58,84 % z celkového počtu skontrolovaných dní vodičov v roku 2021. V zmysle § 29 ods. 2 písm. c) zákona č. 462/2007 Z. z. je minimálny podiel skontrolovaných dní v dopravných podnikoch 50 %.

Na pozemných komunikáciách bolo inšpektormi práce v roku 2021 skontrolovaných spolu 6 036 vodičov. Skontrolovaných bolo 115 849 pracovných dní vodičov čo je 41,16 % z celkového počtu skontrolovaných dní vodičov v roku 2021. Predpísaný minimálny počet skontrolovaných dní na pozemných komunikáciách v zmysle § 29 ods. 2 písm. b) zákona č. 462/2007 Z. z. je 30 %.

Z uvedeného prehľadu je zrejmé, že pomer kontrol stanovený zákonom (predpísaný minimálny počet skontrolovaných dní) v dopravných podnikoch a na pozemných komunikáciách bol v roku 2021 splnený.

V roku 2021 bolo zistených 11 211 nedostatkov, kým v roku 2020 bolo zistených 7 690 nedostatkov (prijaté obmedzenia pre výkon inšpekcie práce – pozastavené kontroly sociálnej legislatívy v cestnej doprave na pozemných komunikáciách v období od 13. 03. 2020 od 30. 06. 2020 a od 26. 10. 2020 do 31. 12. 2020, odložené kontroly sociálnej legislatívy v cestnej doprave v priestoroch dopravných podnikoch a zrušená úloha č. 20 106), v roku 2019 bolo zistených 11 699 nedostatkov a v roku 2018 to bolo 11 946 nedostatkov.

Pri hodnotení nedostatkov zistených inšpektormi práce počas roka 2021 pri cestných kontrolách a pri kontrolách v dopravných podnikoch môžeme konštatovať, že počet nedostatkov klesol v porovnaní s rokmi 2019 a 2018. V porovnaní nie je uvedený rok 2020, pretože počas roka 2020 boli pozastavené kontroly sociálnej legislatívy v cestnej doprave na pozemných komunikáciách v období od 13. 03. 2020 od 30. 06. 2020 a od 26. 10. 2020 do 31. 12. 2020, boli odložené kontroly sociálnej legislatívy v cestnej doprave v priestoroch dopravných podnikoch a bola zrušená úloha č. 20 106 (Kontrola sociálnej legislatívy v cestnej doprave so zameraním sa na zájazdové a diaľkové autobusy) z dôvodu dodržiavania prijatých opatrení v oblasti inšpekcie práce v súvislosti s rizikom nákazy COVID-19, tak nie je na mieste porovnávať zaznamenané počty zistených nedostatkov s rokom 2021. V roku 2021 bolo zistených 11 211 nedostatkov, kým v roku 2019 bolo zistených 11 699 nedostatkov a v roku 2018 bolo zistených 11 946 nedostatkov.

Porovnanie s predchádzajúcimi rokmi je najlepšie vyjadriť počtom skontrolovaných pracovných dní vodičov, ktoré pripadajú na jeden zistený nedostatok. Kontrolami vykonanými v rámci úlohy č. 21 103 bolo zistených celkom 11 211 nedostatkov, pričom bolo skontrolovaných 281 483 pracovných dní vodičov, čo predstavuje jeden nedostatok na 25,11 skontrolovaných pracovných dní. Kontrolami vykonanými v rámci úlohy č. 20 105

bolo zistených celkom 7 690 nedostatkov, pričom bolo skontrolovaných 249 805 pracovných dní vodičov, čo predstavuje jeden nedostatok na 32,48 skontrolovaných pracovných dní. V roku 2020 inšpektori práce pri kontrolách na pozemných komunikáciách a v dopravných podnikoch zohľadňovali všetky udelené výnimky a prijaté opatrenia, ktoré plynuli z riešenia pandemickej situácie na území Slovenska. V rámci úlohy s tým istým zameraním v roku 2019 bol zistený jeden nedostatok na 24,71, v roku 2018 bol zistený jeden nedostatok na 24,90 skontrolovaných pracovných dní vodičov a v roku 2017 bol zistený jeden nedostatok na 25,60 skontrolovaných pracovných dní vodičov.

Zhrnutie najčastejších nedostatkov vodičov za rok 2021 zistených počas kontrol na pozemných komunikáciách a na pracoviskách v dopravných podnikoch spolu:

- vodiči prekračujú časy vedenia v trvaní 4,5 hod., po uplynutí ktorého má nasledovať prestávka + nedodržia prestávky pri dennom vedení vozidla v minimálnom trvaní 45 minút – 3 906 (v roku 2020 – 2 635, v roku 2019 – 4 117),
- vodiči nedodržia denné minimum doby odpočinku – 3 259 (v roku 2020 – 2 344, v roku 2019 – 3 681),
- vodiči prekračujú denné časy vedenia vozidla – 1 665 (v roku 2020 – 1 172, v roku 2019 – 1 586),
- vodiči nedodržia týždenné minimum doby odpočinku – 441 (v roku 2020 – 382, v roku 2019 – 589).

Najzávažnejšie zistené nedostatky:

- neoprávnená manipulácia s tachografmi za účelom vyradenia tachografu z činnosti, používajú sa karty vodičov, na ktoré nemajú vodiči oprávnenie alebo jazdia bez vložených kariet vodiča, dopravné podniky neorganizovali v kontrolovanom období prácu kontrolovaných vodičov tak, aby vodiči boli schopní dodržiavať pracovný čas, čas jazdy, prestávok v práci, časy denného odpočinku, zamestnávateľi nezabezpečovali pravidelné sťahovanie údajov z kariet vodičov a údajov z vozidlových jednotiek resp. neuchovávajú použité záznamové listy počas predpísanej doby.

Informácie o kontrolách pracovných dní vodičov boli získané zo softvéru TAGRA.eu Control.

6. Nápravné a sankčné opatrenia orgánov inšpekcie práce

Inšpektori práce na základe výsledkov inšpekcie práce navrhli zamestnávateľom technické, organizačné a iné opatrenia potrebné na zlepšenie stavu a nariadili kontrolovaným subjektom odstránenie zistených nedostatkov v stanovených lehotách. V záujme ochrany života a zdravia zamestnancov, boli vydané rozhodnutia o zákaze používania strojov a zariadení, vykonávania činností a prác, ktoré bezprostredne ohrozujú bezpečnosť a zdravie zamestnancov a ostatných osôb zdržiavajúcich sa v priestoroch alebo na pracovisku zamestnávateľa s jeho vedomím.

V roku 2021 inšpektori práce odhalili 1 480 prípadov nelegálneho zamestnávania, v 331 prípadoch pozastavili uvádzanie určených výrobkov na trh a vydali 40 rozhodnutí o zákaze. Prehľad vydaných rozhodnutí o zákaze je uvedený v prílohe A, tabuľke č. 6. Bolo vydaných 26 zákazov používania strojov, 2 zákazy – týkajúce sa používania VTZ zdvíhacích, 1 zákaz používania VTZ elektrických a 1 zákaz používania motorového vozidla. V sledovanom období bolo vydaných 7 rozhodnutí o zákaze práce bez odbornej spôsobilosti, 3 zákazy prác, ktoré nie sú vykonávané v súlade s požiadavkami právnych a ostatných predpisov na zaistenie BOZP.

V sledovanom období inšpektoráty práce neodobrali oprávnenia na výkon činností na VTZ. Národný inšpektorát práce odobral 15 oprávnení na vykonávanie výchovy a vzdelávania (ďalej len „VaVZ“) v oblasti ochrany práce, 3 oprávnenia na výkon BTS.

Kontrolovaným zamestnávateľom inšpektoráty práce uložili v roku 2021 celkom 2 478 právoplatných pokút (o 260 menej ako v roku 2020) v celkovej sume 5 513 430 eur. Prehľad právoplatných pokút uložených zamestnávateľom ako aj jednotlivcom je uvedený v prílohe A, v tabuľke č. 5.

Podľa zamerania výkonov inšpekcie práce bolo zamestnávateľom uložených najviac právoplatných pokút (1 225) za porušenie predpisov upravujúcich PPV v sume 1 705 750 eur, za porušovanie predpisov na zaistenie BOZP (555) v sume 1 222 200 eur a za odhalenie NZ (548) v celkovej sume 2 221 500 eur. Vzrástol počet pokút uložených za porušovanie SLvD o 12 pokút a rovnako narástla ich výška o 15 760 eur.

Z členenia právoplatne uložených pokút, vzhľadom na druh výkonov inšpekcie práce vyplýva, že najviac pokút v počte 1 192 bolo uložených pri previerkach vykonaných podľa plánu hlavných úloh NIP na rok 2021, a to v sume 2 927 870 eur. Pri previerkach vykonaných na základe podnetu bolo uložených 926 pokút v sume 1 493 760 eur. Suma sankcií uložených pri vybavovaní podnetov stúpla v porovnaní s rokom 2020 o 83 840 eur. Pri mimoriadnych previerkach bolo uložených 283 právoplatných pokút (o 40 viac ako v roku 2020) v sume 603 150 eur.

Jednotlivcom uložili orgány inšpekcie práce celkovo 11 právoplatných pokút (o 2 menej ako v roku 2020) v sume 6 100 eur. Pokuty uložené jednotlivcom boli uložené najmä pri vykonávaní previerok podľa plánu hlavných úloh (9 pokút v sume 4 500 eur).

V sledovanom období od 1. 1. 2018 do 31. 12. 2018 inšpektori práce uložili vodičom na pozemných komunikáciách 1 571 blokových pokút v celkovej výške 85 960 eur, pri kontrolách vodičov v dopravných podnikoch bolo vodičom uložených 134 pokút v celkovej výške 341 780 eur.

7. Stav a vývoj pracovných úrazov a chorôb z povolania

V roku 2021 bolo registrovaných celkovo 7 855 registrovaných pracovných úrazov. Z uvedeného počtu bolo 33 závažných pracovných úrazov s následkom smrti (ďalej len „SPÚ“), o je o jeden SPÚ viac ako v roku 2020 (nárast o 3,1 %). V hodnotenom roku bolo zaevidovaných 60 závažných pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (ďalej len „ŤUZ“). Oproti roku 2020 došlo v roku 2021 k nárastu závažných pracovných úrazov s ŤUZ o 7 prípadov (nárast o 13,2 %). Za rok 2021 bolo evidovaných 7 762 ostatných registrovaných pracovných úrazov, t. j. úrazov nad 3 dni práceneschopností bez smrteľných úrazov a úrazov s ťažkou ujmom na zdraví (ďalej len „RPÚ“), čo predstavuje nárast o 156 prípadov (nárast o 2,1 %) oproti roku 2020. Bližšie informácie o poškodení zdravia zamestnancov sú uvedené v prílohe A, v tabuľkách č. 7 až 13.

Najdôležitejšími charakteristikami úrazových udalostí sú zdroje a príčiny vzniku PÚ. Väčšina SPÚ (57,6 %) sa kumulovala do dvoch hlavných zdrojových skupín, ktorými boli dopravné prostriedky (11 prípadov – 33,3 %) a pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (8 prípadov – 24,2 %). Najčastejšími zdrojmi vzniku závažných pracovných úrazov s ŤUZ boli pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (18 prípadov – 30,0 %) a stroje – hnacie, pomocné, obrábacie a pracovné (13 prípadov – 21,7 %). Bližšie informácie sú uvedené v prílohe A, v tabuľkách č. 7 a 8. Zo štatistiky zdrojov vzniku RPÚ za rok 2021 vyplýva, že najviac týchto úrazov spôsobili pracovné, prípadne cestné dopravné priestory ako zdroje pádov zamestnancov (2 308 prípadov – 29,7 % z celkového počtu RPÚ). Na ďalšie miesto podľa početnosti výskytu možno zaradiť úrazy, ktoré spôsobil materiál, bremená a predmety (2 268 prípadov – 29,2 %). Bližšie informácie sú uvedené v prílohe A, v tabuľke č. 12.

Najčastejšími príčinami vzniku SPÚ bolo okrem nezistených príčin (najmä pri dopravných nehodách – 10 prípadov, t. j. 30,3 %, kde inšpektori práce zisťujú len režim

vedenia vozidla), predovšetkým používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia (7 prípadov – 21,2 %). Pri závažných pracovných úrazov s ŤUZ bolo najčastejšou príčinou boli nedostatky osobných predpokladov na riadny pracovný výkon (17 prípadov – 28,3 %). Druhou najčastejšou príčinou boli nezistené príčiny (12 prípadov - 20,0 %) z toho 3 ŤUZ pri dopravných nehodách a treťou najpočetnejšou príčinou (9 prípadov – 15,0 %) bolo používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez oprávnenia. Bližšie informácie sú uvedené v prílohe A, v tabuľkách č. 9 a 10.

Najčastejšími príčinami vzniku RPÚ boli predovšetkým nedostatky osobných predpokladov na riadny výkon práce v čase úrazu (rôzne indispozície, nepozornosť a pod.) 6 124 prípadov – 78,9 % a používanie nebezpečných postupov alebo spôsobov práce vrátane konania bez odbornej spôsobilosti (412 prípadov – 5,3 %). Bližšie informácie sú uvedené v prílohe A, v tabuľke č. 13.

V členení príčin vzniku SPÚ podľa zodpovednosti bolo zistených 7 prípadov (21,2 %), za ktoré nesie zodpovednosť zamestnávateľ, a rovnako 7 prípadov (21,2 %), za ktoré nesú zodpovednosť samotní poškodení zamestnanci (príloha A, tabuľka č. 9). Pri ŤUZ bolo evidovaných 13 úrazov (21,7 %), za ktoré nesie zodpovednosť zamestnávateľ a 12 úrazov (20,0 %), za ktoré boli zodpovední samotní poškodení zamestnanci (príloha A, tabuľka č. 10). V členení príčin vzniku RPÚ podľa zodpovednosti bolo evidovaných 429 úrazov (5,5 %), za ktoré nesie zodpovednosť zamestnávateľ a 507 úrazov (6,5 %), za ktoré nesú zodpovednosť samotní poškodení zamestnanci (príloha A, tabuľka č. 13). V roku 2021 najpočetnejšou príčinou SPÚ bola určená nezistená príčina, a to práve v dôsledku vysokého výskytu dopravných nehôd (10 prípadov), ktoré vyšetruje príslušný orgán Policajného zboru a inšpektori práce kontrolujú len režim vedenia vozidla.

V roku 2021 bolo na Slovensku v organizáciách spadajúcich do pôsobnosti orgánov inšpekcie práce evidovaných 383 hlásení chorôb z povolania (ďalej len „CHzP“). CHzP sú nahlasované klinikami pracovného lekárstva a evidenciu CHzP a ohrozenia CHzP vedie aj NIP. Bezpečnostné, technické a organizačné príčiny vzniku CHzP a ohrozenia CHzP vyšetrujú miestne príslušné regionálne úrady verejného zdravotníctva. Na vyšetrení bezpečnostných, technických a organizačných príčin vzniku CHzP sa inšpektoráty práce podieľajú len na základe žiadosti miestne príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva (ďalej len „RÚVZ“). Z tohto počtu v sledovanom roku inšpektoráty práce nevyšetrovali žiadnu CHzP ani ohrozenie CHzP, nakoľko neboli zo strany RÚVZ požiadané.

V roku 2021 nebola v podnikoch spadajúcich do pôsobnosti orgánov inšpekcie práce vyšetovaná žiadna závažná priemyselná havária.

8. Spolupráca orgánov inšpekcie práce

Inšpekcia práce v roku 2021 spolupracovala s viacerými orgánmi štátnej správy v oblastiach súvisiacich s vecnou pôsobnosťou týchto orgánov vykonávaním spoločných kontrol a vzájomnou výmenou informácií a údajov.

V oblasti pracovnoprávných vzťahov je najužšia spolupráca vytvorená so Sociálnou poisťovňou, ktorá je na dobrej úrovni. Jednotlivé pobočky Sociálnej poisťovne zasielali zistenia, ktoré by mohli pomôcť pri inšpekcii práce, resp. žiadali o posúdenie otázky z oblasti pracovnoprávných vzťahov a to v špecifických prípadoch, ktoré sa jej javili ako subvenčný podvod za účelom neoprávneného vyplatenia dávok najmä nemocenského poistenia a materského. Inšpektoráty práce naopak v roku 2021 zaslali prostredníctvom aplikácie SPIP na jednotlivé pobočky Sociálnej poisťovne informácie o zmene vymeriavacieho základu kontrolovaných zamestnancov. Inšpektoráty práce efektívne využívali možnosť pripojenia do databázy Sociálnej poisťovne z dôvodu kontroly nelegálneho zamestnávania a zároveň

poskytovali Sociálnej poisťovni údaje o výsledku vyšetovaných pracovných úrazov za účelom ich odškodnenia. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny žiadali inšpektoráty práce o poskytnutie podkladov a informácií, či je možné poskytnúť žiadateľom – zamestnávateľom príspevky poskytované štátom, tzv. kilečká (súvisiace s podporou v čase pandemickej situácie).

Pri odhaľovaní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania inšpektoráty práce spolupracovali so Sociálnou poisťovňou, odbormi živnostenského podnikania a finančnej správy.

Intenzívna spolupráca bola tiež s Policajným zborom Slovenskej republiky (ďalej len „PZ SR“) a s jeho špecializovanými oddeleniami (ako napr. Prezídium PZ SR, Mobilná jednotka Úradu justičnej a kriminálnej polície PZ SR, Úrad hraničnej a cudzineckej polície prezídia PZ SR, Národná jednotka boja proti nelegálnej migrácii, útvary dopravnej a diaľničnej polície, Odbor analýzy rizík a koordinácie, Oddelenie analýzy rizík a štatistik, pohotovostná motorizovaná jednotka, oddelenia poriadkovej polície, mestská a obecná polícia), pri kontrole nelegálneho zamestnávania, zákazu obchodovania s ľuďmi, pri vyšetovaní pracovných úrazov, najmä závažných pracovných úrazov s následkom smrti, ale aj závažných pracovných úrazov s ťažkou ujmom na zdraví, resp. pri výkone inšpekcie práce, kde bol ohrozený život alebo zdravie inšpektora práce alebo marený výkon inšpekcie práce. Intenzívna bola najmä spolupráca s príslušnými oddeleniami cudzineckej polície a s úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny, nakoľko pri kontrolách štátnych príslušníkov tretej krajiny sa zisťujú skutočnosti, či boli splnené podmienky na zamestnávanie, resp. či tieto kontrolované fyzické osoby majú udelený prechodný pobyt za účelom zamestnania. Zložky PZ SR boli nápomocné pri výkone kontrol dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce z dôvodu agresivity fyzických osôb, ich úteku z pracoviska kontrolovaného subjektu, z dôvodu odmietnutia fyzických osôb legitimovať sa a predložiť doklady preukazujúce ich totožnosť a najmä pri kontrolách cudzích štátnych príslušníkov.

Spolupráca orgánov inšpekcie práce a orgánov verejného zdravotníctva sa uskutočnila na národnej aj na regionálnej úrovni. NIP a Úrad verejného zdravotníctva SR spolupracovali v rámci činnosti národnej siete BOZP a pri príprave odpovedí v rámci európskej siete na výmenu informácií KSS. Cieľom spoločných pracovných stretnutí na krajskej úrovni, t. j. RÚVZ a inšpektorátu práce, bola vzájomná informácia o výsledkoch kontrol, záveroch, prijatých rozhodnutiach oboch strán a o najaktuálnejších problémoch spojených s dozornou aktivitou. Inšpektoráty práce vykonali s RÚVZ spoločné previerky. Cieľom inšpekcie práce bolo preveriť vo vybraných subjektoch dodržiavanie právnych a ostatných predpisov na zaistenie BOZP, technických zariadení, ustanovených pracovných podmienok. S RÚVZ inšpektoráty práce spolupracujú aj pri vyšetovaní chorôb z povolania a podnetov týkajúcich sa faktorov pracovného prostredia. V rámci výmeny informácií miestne príslušné RÚVZ zasielali zoznamy novozriadených pracovísk a kvartálne aj zoznamy zamestnávateľov, ktorých pracoviská boli zaradené do kategórie prác 3 a 4 (rizikové pracoviská). Inšpektoráty práce spolupracovali s RÚVZ pri povoľovaní výkonu ľahkých prác a výkonu kultúrnych, športových a reklamných činností fyzickej osoby vo veku do 15 rokov alebo práca fyzickej osoby staršej ako 15 rokov do skončenia povinnej školskej dochádzky.

NIP spolupracoval v rámci programu Bezpečný podnik s RÚVZ, krajskými riaditeľstvami hasičského a záchranného zboru a Slovenskou inšpekciou životného prostredia. V rámci nového programu Zodpovedný zamestnávateľ NIP spolupracoval so Sociálnou poisťovňou, zdravotnou poisťovňou a s finančnou správou.

Inšpektoráty práce v roku 2021 spolupracovali aj s ďalšími orgánmi štátnej správy ako sú: colné úrady, Kriminálny úrad finančnej správy, okresné úrady – odbory živnostenského

podnikania, register obyvateľov SR, stavebné úrady – pri kolaudačných konaniach, banský úrad, Slovenská inšpekcia životného prostredia – pri prevencii závažných priemyselných havárií formou koordinovaného výkonu inšpekcie práce.

Hlavnou oblasťou spolupráce so stavebnými úradmi bola účasť inšpektorátu práce na kolaudačných konaniach, vrátane špeciálnych stavebných úradov.

Pomerne častá bola aj spolupráca s pracovníkmi mestských a obecných úradov pri zisťovaní informácií o podnikateľských subjektoch, najmä informácií o ich sídlach, adresách ich prevádzok, o osobách oprávnených konať v ich mene, o reálnom výkone ich podnikateľskej činnosti a pod. Komunikácia s niektorými stavebnými úradmi sa stala vzhľadom na epidemiologickú situáciu oveľa náročnejšou.

Orgány inšpekcie práce spolupracovali aj s akademickou obcou v rámci prevencie a šírenia osvedy BOZP. V roku 2021 sa Slovenská republika stala novým členom komunity OiRA – Online interactive Risk Assessment (online interaktívne hodnotenie rizík) – webová platforma EU-OSHA, ktorá umožňuje vytváranie nástrojov na odvetvové hodnotenie rizík v akomkoľvek jazyku jednoduchým a štandardizovaným spôsobom. Projekt vývoja nástrojov OiRA v Slovenskej republike, prispôbených vybraným odvetviám a profesiám, inicioval NIP v spolupráci so Žilinskou univerzitou. Výskumný ústav bezpečnosti práce Českej republiky a české Ministerstvo práce a sociálnych vecí podporujú slovenské inštitúcie BOZP prispievaním poznatkov na základe ich skúseností s vývojom nástrojov OiRA.

Kontroly SLvD na pozemných komunikáciách boli realizované v spolupráci s PZ SR na základe dohody o spolupráci pri vykonávaní kontrol na pozemných komunikáciách, uzavretej medzi NIP a Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky (ďalej MV SR). Spoločné cestné kontroly boli vykonané aj s okresnými riaditeľstvami PZ SR.

NIP zorganizoval 23. – 24. septembra 2021 vo VRS NIP Malá Lučivná pracovné stretnutie inšpektorov práce vykonávajúcich kontroly sociálnej legislatívy v doprave, na ktorom sa zúčastnil aj zástupca spoločnosti Truck Data Technology s.r.o. Praha, ktorý predstavil novinky v poslednej verzii vyhodnocovacieho softvéru TAGRA.eu Control (verzia 206) a zároveň zodpovedal na otázky inšpektorov práce týkajúce sa problémových oblastí pri práci so softvérom TAGRA.eu (verzia 200).

Spolupráca medzi NIP, Ministerstvom dopravy a výstavby Slovenskej republiky (ďalej len „MDV SR“) a Národnou diaľničnou spoločnosťou, a.s. (ďalej len „NDS, a.s.“) v rámci SLvD sa uskutočňovala v zmysle § 18 ods. 4 zákona č. 125/2006 Z. z. NIP žiadal MDV SR a zároveň aj NDS, a.s. o zaslanie časových údajov o pohyboch motorových vozidiel, ktoré sú svojou konštrukciou a rozmiestnením určené na prepravu osôb a batožiny, a ktoré majú viac ako deväť miest na sedenie vrátane miesta pre vodiča a zasielanie časových údajov o pohyboch motorových vozidiel s najmenej štyrmi kolesami projektovanými a konštruovanými na prepravu tovaru cez mýtné brány a virtuálne mýtné brány na základe požiadaviek inšpektorátov práce. Požiadavky inšpektorátov práce obsahovali obchodné mená dopravných podnikov, IČO a kontrolované obdobie. NIP po obdržaní údajov z MDV SR, zasielal požadované údaje na príslušný inšpektorát práce, ktorý o to aktuálne požiadal v danom mesiaci. Tieto údaje zvyšujú efektívnosť kontrol súvisiacu najmä s odhaľovaním nožnej manipulácie so záznamovými zariadeniami a tiež sa využívajú aj v prípadoch podaní vo veci porušovania predpisov SLvD v dopravných podnikoch.

Informácie o zahraničnej spolupráci sú uvedené v bode 13.7 správy.

9. Hodnotenie stavu ochrany práce v roku 2021 v SR a opatrenia dozorného orgánu na zlepšenie stavu

V tejto časti správy je hodnotený stav ochrany práce v členení na oblasť BOZP, PPV a NZ a v oblasti SLvD.

Hodnotenie stavu ochrany práce v oblasti BOZP

Stav ochrany práce v roku 2021 na území Slovenskej republiky bol naďalej výrazne poznačený zavádzanými protiepidemiologickými opatreniami proti šíreniu ochorenia COVID-19. V súvislosti s tým bol do značnej miery aj v roku 2021 ovplyvnený počet vykonaných inšpekcií práce.

Na základe výsledkov z vykonaných inšpekcií práce musíme konštatovať, že stále pretrváva neochota niektorých zamestnávateľov a podnikateľov dobrovoľne plniť všetky povinnosti vyplývajúce z predpisov na ochranu práce. Pretrváva aj negatívne myslenie zamestnancov spočívajúce v tom, že pre peniaze sú ochotní pracovať aj nebezpečným spôsobom. Preto je potrebné sústavne vykonávať kontrolu ich plnenia.

Problémom, ktorý sa výrazne prejavuje už dlhšiu dobu je, že sa prehlbujú rozdiely v úrovni služieb, ktoré poskytujú jednotlivým zamestnávateľom BTS. Niektoré BTS nemajú v jednotlivých organizáciách požadované výsledky, poskytujú služby často len formálne so zameraním na tvorbu dokumentácie, ktorá však v mnohých prípadoch neodráža reálny stav a podmienky kontrolovaných subjektov. Z tohto dôvodu by sa mala BTS aj naďalej venovať zvýšená pozornosť.

Závažným problémom najmä v súvislosti so vznikom pracovných úrazov sa javí tá skutočnosť, že zamestnávatelia pravidelne nevykonávajú potrebnú kontrolnú činnosť. Nevykonávajú kontroly na požívanie alkoholu, nekontrolujú stav bezpečnosti technických zariadení a jednotlivých pracovísk, nekontrolujú riadne používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov a požívanie ochranných zariadení na strojoch. Zlý technický stav strojov a iných technických zariadení môže vytvárať značné ohrozenie a môže byť priamou príčinou vzniku závažných pracovných úrazov. S uvedeným súvisí aj často zanedbávaná údržba zariadení.

Inšpektoráty práce pozorujú dlhšiu dobu veľký rozdiel v spôsobe vykonávania prác s ohľadom na zaistenie BOZP u jednotlivých zhotoviteľov na stavbách a staveniskách. Niektorí zhotovitelia považujú BOZP ešte stále za zbytočnú príťaž. Najmä subjekty s malým počtom zamestnancov majú slabú úroveň zaistenia BOZP. Pozitívom bolo poskytnutie bezplatného poradenstva k problematikám, ktoré boli vo firmách požadované.

Značným problémom sa javí práca s prítomnosťou nebezpečných chemických faktorov. Zamestnávatelia tak, ako aj značná časť odborných pracovníkov BOZP (bezpečnostných technikov), nepozná príslušné právne predpisy na zaistenie BOZP pri práci s nebezpečnými chemickými faktormi a povinnosti z nich vyplývajúce. Pričom chemické faktory môžu aj z dlhodobého hľadiska závažným spôsobom ohroziť zdravie zamestnancov.

V minulosti bol zaznamenaný u niektorých menších spoločností trend, že obnovujú zastaraný strojový park modernejšími zariadeniami s cieľom nie iba zvýšiť produktivitu, ale aj obmedziť napríklad hlučnosť a prašnosť a takto zlepšiť pracovné podmienky zamestnancov a zvýšiť efektivitu výroby. Zo situácie v kontrolovaných subjektoch vyplýva aj to, že tento trend sa zastavil a zamestnávatelia už dlhodobo veľmi zvažujú akúkoľvek investíciu do modernizácie technických zariadení.

Z výsledkov vykonaných výkonov inšpekcie práce v roku 2021 sa javí stav ochrany práce v uvedenom roku na porovnateľnej úrovni ako v predchádzajúcom roku 2020. Je viditeľné postupné zvyšovanie právneho povedomia zamestnancov aj zamestnávateľov v legislatíve týkajúcej sa ochrany práce.

Za účelom zlepšenia stavu BOZP v podnikateľských subjektoch inšpektoráty práce poskytujú poradenstvo, o ktoré je zo strany podnikateľských subjektov značný záujem. Rovnako za týmto účelom sa vykonávajú aj preventívne inšpekcie práce.

Cieľom výkonu kontrol v oblasti BOZP je snaha o zvyšovanie BOZP na pracoviskách. Na zabezpečenie riadneho výkonu kontrol je potrebné sa neustále zaoberať zvyšovaním úrovne vzdelávania inšpektorov práce a ich vybavením adekvátnymi technickými prostriedkami potrebnými na riadny výkon ich práce. Cieľom výkonu kontrol v oblasti BOZP je taktiež snaha o zvyšovanie celkovej kultúry práce zamestnancov, pretože kvalita pracovného života a zdravia zamestnancov v širšom kontexte prezentuje kultúrnu, spoločenskú a ekonomickú vyspelosť krajiny.

Hodnotenie stavu ochrany práce v oblasti TD

Výstupy z dozoru potvrdzujú, že výrobcovia určených výrobkov často nedodržiavajú ustanovenia určené v predpisoch súvisiacich s TD. Inšpektoráty práce realizujú TD najmä pri kolaudačných konaniach, kde kontrolujú tak formálne, ako aj technické požiadavky vzťahujúce sa na jednotlivé typy určených výrobkov. Na základe zistení inšpektorátov práce následne výrobcovia uvedených určených výrobkov zvyčajne odstránia všetky zistené nezhody na určených výrobkoch.

Hodnotenie stavu ochrany práce v oblasti PPV a nelegálneho zamestnávania

Pri hodnotení stavu ochrany práce v roku 2021 možno konštatovať nárast zistených prípadov porušenia predpisov v oblasti PPV a pokles zistených prípadov porušenia zákazu NZ oproti predchádzajúcemu kalendárnemu roku. Rok 2020 bol rokom poklesu inšpekčnej činnosti zapríčinennej opatreniami prijímanými v súvislosti s pandémiou ochorenia COVID-19.

Inšpekcia práce sa aj v roku 2021 sústredila na odhaľovanie prípadov porušovania pracovnoprávných predpisov na základe podnetov zamestnancov, ktorí boli konaním zamestnávateľa poškodení vo svojich nárokoch. Najväčší podiel inšpekčnej činnosti u zamestnávateľa v roku 2021 však tvorili previerky vykonávané na základe tematicky zameraných celoslovenských a mimoriadnych úloh. Správne tematické zameranie úloh a vhodný výber subjektov sa odrazili na efektívnosti výkonov inšpekcie práce v oblasti pracovnoprávných vzťahov.

Inšpekciou práce zameranou na oblasť PPV boli v roku 2021 najviac zisťované porušenia ustanovení právnych predpisov, ktoré upravujú: poskytovanie mzdy a mzdových zvýhodnení, sumu príslušného minimálneho mzdového nároku, poskytovanie náhrady mzdy pri prekážkach v práci na strane zamestnávateľa, vznik nároku na dovolenku a určenie jej čerpania, poskytovanie náhrady mzdy za vyčerpanú dovolenku alebo za dovolenku, ktorú si zamestnanec nemohol vyčerpať z dôvodu skončenia pracovného pomeru, rozvrhovanie pracovného času, prácu nadčas, nočnú prácu, prácu vo sviatok, nepretržitý denný odpočinok a nepretržitý odpočinok zamestnanca v týždni, vedenie evidencie pracovného času, práce nadčas, nočnej práce, aktívnej časti a neaktívnej časti pracovnej pohotovosti zamestnanca, povinné a iné náležitosti pracovnej zmluvy, zabezpečenie stravovania a poskytovanie finančného príspevku na stravovanie, uzatváranie dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

Zároveň sa inšpekcia práce významnou mierou podieľala na šírení povedomia a osvety prostredníctvom zvýšeného počtu poskytnutých poradenstiev na základe žiadosti zamestnanca, ako aj zamestnávateľa. Tematicky sa inšpektori práce pri poradenskej činnosti venovali najmä aktuálnym zmenám legislatívy a opatreniam v súvislosti s pandémiou COVID-19, ktoré mali presah aj do pracovnoprávnej oblasti.

Zásah pandémie sa prejavil aj v zmene správania sa zamestnancov na trhu práce. Útlm v niektorých sektoroch a sťažené podmienky prekračovania hraníc v roku 2021 zapríčinili odliv zamestnancov – štátnych príslušníkov tretích krajín zo Slovenska a v spojení s mohutným rozmachom práce z domácnosti zamestnanca mali všetky tieto prvky spoločný odraz v znížení celkového počtu zamestnancov vykonávajúcich prácu priamo na pracovisku zamestnávateľa. Uvedený stav sa prejavil na počte zistených prípadov porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania v roku 2021, u ktorých bol oproti minulému roku napriek významnému nárastu počtu skontrolovaných subjektov (o vyše 32 %) zaznamenaný mierny pokles.

Aj keď v posledných rokoch tvorili cudzinci (občania Európskej únie a štátni príslušníci tretích krajín) spomedzi nelegálne zamestnávaných osôb približne polovicu, v roku 2021 činil podiel nelegálne zamestnávaných cudzincov len 40 %. Ešte výraznejšie je rozdiel viditeľný u štátnych príslušníkov tretích krajín. Tieto osoby tvorili v roku 2020 takmer 37 % všetkých zistených prípadov nelegálneho zamestnávania, v roku 2021 bol však podiel nelegálne zamestnávaných štátnych príslušníkov tretích krajín menej ako 24 %.

Najčastejšie nelegálne zamestnávanými cudzincami boli, rovnako ako dva roky predtým, občania Ukrajiny, a sektorom, v ktorom najčastejšie dochádzalo k porušeniu zákazu nelegálneho zamestnávania, bolo, ako už mnoho rokov po sebe, odvetvie stavebníctva. Novinkou v snahe o obchádzanie príslušnej legislatívy upravujúcej zákaz nelegálneho zamestnávania štátnych príslušníkov tretej krajiny oproti minulosti bol nárast prípadov výkonu závislej práce týmito osobami na základe udeleného prechodného pobytu na účel podnikania. Dôvodom obchádzania zákona je významný rozdiel v dĺžke a náročnosti procesu získania príslušných povolení na účel zamestnania oproti pobytovému povoleniu na účel podnikania, keďže získanie prechodného pobytu na účel podnikania je pre cudzinca omnoho jednoduchšie a rýchlejšie.

Hodnotenie stavu ochrany práce v oblasti SLvD

Na základe poznatkov z výsledkov z vykonaných kontrol zameraných na dodržiavanie ustanovení predpisov na zaistenie dodržiavania BOZP a pracovných podmienok zamestnancov v cestnej doprave možno konštatovať, že trvalé zaradenie úlohy zameranej na kontrolu SLvD u zamestnávateľov a na pozemných komunikáciách do plánu úloh je správne a je potrebné v nej pokračovať aj v ďalšom období. Vyplýva to predovšetkým z počtu zistených nedostatkov a hlavne zistení o nedostatočných znalostiach predpisov súvisiacich so zaistením BOZP vo všetkých subjektoch, ktoré majú v predmete činnosti dopravnú činnosť alebo vykonávajú túto činnosť v súvislosti s iným podnikaním. Dosiahnutá úroveň bezpečnosti je určovaná na základe ukazovateľa nehodovosti. Snahou EÚ, ako aj všetkých kontrolných orgánov vykonávajúcich kontroly v doprave, je znížiť neúmerne počet smrteľných následkov dopravných nehôd, čomu výrazne napomáha aj kontrolná činnosť inšpekcie práce na Slovensku.

Inšpekcia práce
(MPSVR SR)

Zdroj údajov: Národný inšpektorát práce

Činnosť inšpekcie práce

1. Personálne údaje

Prehľad počtu zamestnancov sústavy NIP a počet inšpektorov práce vrátane hlavných inšpektorov práce (HIP), vedúcich oddelenia bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, oddelenia pracovnoprávných vzťahov a inšpektorov práce – uchádzačov a počet žien – inšpektoriek práce (k 31. 12. 2021) uvádzajú nasledovné tabuľky:

Stav zamestnancov k 31. 12. 2021

Organizačná jednotka	Počet zamestnancov	
	celkový	z toho žien
NIP	62	43
IP Bratislava	53	30
IP Trnava	46	38
IP Trenčín	51	30
IP Banská Bystrica	51	24
IP Žilina	53	34
IP Nitra	57	29
IP Prešov	50	23
IP Košice	51	31
Spolu	474	282

Legenda k tabuľke: IP – inšpektorát práce

Počet inšpektorov práce k 31. 12. 2021

Organizačná jednotka	Počet inšpektorov práce			
	HIP + VO	IP uchádzači	celkom	z toho ženy
IP Bratislava	3	0	38	17
IP Trnava	3	0	34	20
IP Trenčín	3	3	35	16
IP Banská Bystrica	4	0	37	13
IP Žilina	3	1	38	21
IP Nitra	3	0	38	15
IP Prešov	3	0	36	12
IP Košice	3	0	36	18
Spolu	25	4	292	132

Legenda k tabuľke:

IP – inšpektorát práce

IP uchádzači – inšpektori práce uchádzači

VO – vedúci oddelenia

HIP – hlavný inšpektor práce

Činnosť výkonných inšpekčných orgánov zabezpečovalo v roku 2021 na NIP a na ôsmich krajských inšpektorátoch práce spolu 474 zamestnancov. Odborné dozorné úlohy realizovalo celkom 292 inšpektorov práce.

2. Výkony

V roku 2021 bolo zrealizovaných celkovo 54 283 výkonov inšpekcie práce, čo predstavuje nárast oproti minulému roku o 13,9 %. Bližšie informácie o počte a jednotlivých druhoch výkonov sú v prílohe A, v tabuľke č. 2.

Z celkového počtu výkonov bolo najviac výkonov v oblasti NZ, kde bolo zrealizovaných celkovo 16 918 výkonov (o 30,7 % viac ako v roku 2020). Druhou najpočetnejšou skupinou v rámci výkonov inšpekcie práce bola kontrola v oblasti PPV, kde bolo vykonaných 16 382 výkonov inšpekcie práce (o 5,4 % viac ako v roku 2020).

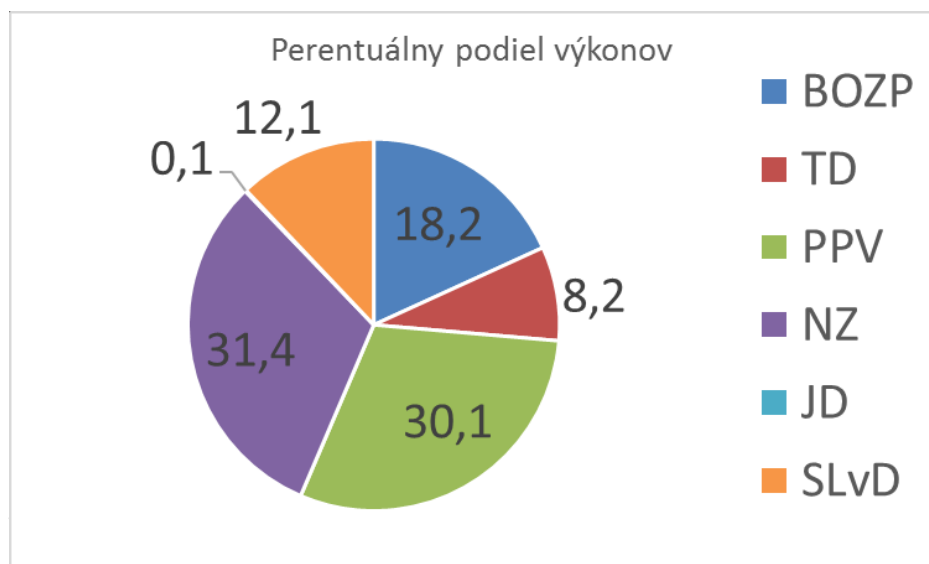
V oblasti BOZP bolo zrealizovaných celkovo 9 898 výkonov, čo predstavuje približne rovnaký počet výkonov ako v roku 2020.

V oblasti TD bolo zrealizovaných celkovo 4 485 výkonov (pokles o 10,0 %).

V oblasti inšpekcie práce v jadrových elektrárňach bolo zrealizovaných celkovo 28 výkonov, čo predstavuje pokles o 58,2 % oproti roku 2020. Inšpektori práce sa ďalej zúčastňovali na kolaudačných konaniach, na ktoré boli pozvaní Úradom jadrového dozoru ako príslušného stavebného úradu. Vzhľadom na pokročilú fázu výstavby a uvádzania objektov do prevádzky v roku 2021 sa finalizovali stavby a s tým súvisel aj pokles účasti na kolaudačných konaniach, nakoľko sa stavebník blíži do finálnej fázy zavážania paliva do skolaudovaných objektov.

Z dôvodu opatrení proti šíreniu COVID-19 inšpektori práce poskytovali poradenstvo najmä dištančnou formou. V zrástol aj počet poskytnutých poradenstiev v oblasti TD o 46,7 %, v oblasti SLvD o 36,6 %, v oblasti BOZP o 34,5 % a v oblasti PPV vrástol o 9,6 %.

Percentuálny podiel výkonov v jednotlivých oblastiach znázorňuje uvedený graf:

Poradenstvo bolo inšpektorátmi práce v roku 2020 poskytované zamestnávateľom, zamestnancom a tiež aj fyzickým osobám, ktoré sú podnikateľmi a nie sú zamestnávateľmi, v rozsahu základných odborných informácií a rád o spôsoboch, ako najúčinnjšie dodržiavať predpisy podliehajúce dozoru inšpekcie práce.

Poradenstvo bolo poskytované telefonicky, písomne (listinne aj elektronicky), osobne pri výkonoch inšpekcie práce na pracoviskách zamestnávateľov, pri kolaudáciách a pri vyšetrowaní pracovných úrazov. Osobné poskytovanie poradenstva bolo

na inšpektorátoch práce minimalizované z dôvodu mimoriadnej situácie a núdzového stavu vyhláseného v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19.

V roku 2021 bolo poskytnutých 8 751 poradenstiev na základe žiadostí, čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom (7 918) predstavuje medziročný nárast poskytnutého poradenstva o 11 %.

Najviac žiadostí o poradenstvo bolo doručených prostredníctvom aplikácie na webovej stránke NIP, a to 3 716 žiadostí.

Z hľadiska tematických oblastí, v ktorých orgány inšpekcie práce poskytli poradenstvo v roku 2021, bol prejavovaný záujem o problematiku BOZP v počte 1 419 poskytnutých poradenstiev (o 34,5 % viac ako v roku 2020 – 1 055). Informácie k problematike trhového dohľadu boli žiadané tiež častejšie ako v predchádzajúcom roku (2020 – 15), v roku 2021 bolo poskytnutých 22 poradenstiev (o 46,7 % viac ako v roku 2020).

Tradične najväčší záujem o poradenstvo je v problematike pracovnoprávných predpisov, čo potvrdil aj vývoj v roku 2021. Inšpektoráty práce v tomto kalendárnom roku poskytli 7 263 poradenstiev, čo je v porovnaní s rokom 2020 (6 628) nárast o 9,6 %.

Oblasť dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania bola jedinou, v ktorej inšpekcia práce zaznamenala pokles záujmu o poradenstvo. To bolo vyžadované iba v 47 prípadoch, čo je oproti roku 2020 (220) pokles o 78,6 %.

Nárast záujmu o poskytnutie poradenstva bol zaznamenaný aj v problematike sociálnej legislatívy v doprave o 36,6% zo 101 žiadostí v roku 2020 na 138 žiadostí v roku 2021.

V oblasti BOZP bol záujem o informácie k problematikám bezpečnosti technických zariadení, riadenia BOZP, organizácie práce, vyhradených technických zariadení (najmä vykonávania prehliadok a skúšok a odbornej spôsobilosti), stavebníctva a stavebných činností, osobných ochranných pracovných prostriedkov, práce s bremenami, evidencie a registrácie pracovných úrazov, pracovného prostredia, bezpečnostnotechnickej služby či výchovy a vzdelávania v oblasti ochrany práce. Aj oblasť poradenstva BOZP bola ovplyvnená situáciou v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19 a značná časť žiadostí o poradenstvo sa týkala problematiky zaistenia BOZP počas výkonu práce z domácnosti zamestnanca (tzv. home office).

V oblasti PPV prevládali témy pracovného času, dovolenky, miezd a mzdových nárokov, zabezpečovania stravovania, poskytovania cestovných náhrad a zamestnávania v pracovnoprávnom vzťahu založenom na základe niektorej z dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Medzi témami sa často opakovali aj otázky z problematiky vysielania zamestnancov a zamestnávania cudzincov. Aj poskytovanie poradenstva v oblasti PPV bolo dotknuté mimoriadnou situáciou a núdzovým stavom vyhlásenými v súvislosti so šírením ochorenia COVID-19. Témy opatrení na ochranu zdravia zamestnancov na pracoviskách, oprávnení zamestnávateľa zisťovať status zamestnanca v súvislosti s týmto ochorením a prekážok v práci na strane zamestnávateľa či zamestnanca rezonovali v priebehu celého kalendárneho roka 2021.

Poradenstvo v oblasti SLvD bolo štandardne najviac poskytované pri kontrolách na cestách. Záujem bol o informácie k problematike pracovného času a dôb odpočinku v doprave, používania digitálnych záznamových zariadení, spôsobu archivácie, podmienok vydávania kariet vodičov. Zamestnávateľa sa zaujímali aj o korektné založenie pracovného pomeru a témou poradenstva boli aj pracovné úrazy v doprave.

Záujem o poradenstvo poskytované orgánmi inšpekcie práce sa z roka na rok zvyšuje.

4. Poskytovanie informácií

NIP ako povinná osoba v zmysle § 2 ods. 1 zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o slobode informácií“) zaevidoval v roku 2021 celkom 42 žiadostí o sprístupnenie informácie, podaných v zmysle zákona o slobode informácií.

Žiadosti boli vybavené v zákonom stanovenej lehote a zákonnými spôsobmi nasledovne:

- informácia sprístupnená v plnom rozsahu – 27 žiadostí,
- vydané rozhodnutie o čiastočnom nesprístupnení informácie – 4,
- žiadosť postúpená na iný orgán – inšpektorát práce (aj čiastočne) – 9.

Poznamenávame, že niektoré žiadosti boli vybavené viacerými spôsobmi, napríklad sprístupnením požiadavky o informáciu a zároveň vydaním rozhodnutia o čiastočnom nesprístupnení.

Podané žiadosti sa týkali, rovnako ako v predchádzajúcom období, najmä informácie súvisiacej s výkonom inšpekcie práce, resp. jej výsledkom, štatistickými údajmi o porušení povinností najmä v oblasti nelegálneho zamestnávania, v oblasti BOZP a pracovnoprávných vzťahov, vnútorných predpisov, štatistických údajov a prehľadov, alebo informácií nachádzajúcich sa v správach NIP o činnosti inšpekcie práce.

Žiadateľom boli sprístupnené informácie nimi požadovaným spôsobom, prevažne e-mailom. Za sledované obdobie bolo 9 žiadostí postúpených na miestne príslušné inšpektoráty práce, dve žiadosti boli vybavené odkazom na zverejnené informácie. Štyri žiadosti boli riešené súčasne viacerými spôsobmi, t. j. časť požadovaných informácií NIP sprístupnil a ďalšia časť informácie nebola sprístupnená, pretože išlo o osobné údaje, resp. informácie zasahujúce do oblasti ochrany osobnosti, ktoré podľa zákona o slobode informácií nemožno sprístupniť. Jedna žiadosť bola vybavená rozhodnutím o nesprístupnení informácie, ktorou NIP nedisponoval. Tri žiadosti boli vybavené iným spôsobom – žiadosť bola odložená, nakoľko ju žiadateľ nedoplnil ani po výzve napriek tomu, že bol o možnom odložení poučený, 1 žiadosť bola zaslaná na NIP len na vedomie, vybavil ju príslušný inšpektorát práce a 1 žiadosť aj napriek tomu, že bola zaevidovaná ako žiadosť o sprístupnenie informácie podľa zákona o slobodnom prístupe k informáciám, bola podľa jej obsahu vyhodnotená ako žiadosť o vyjadrenie, resp. stanovisko, a preto bola postúpená na vecne príslušný odborný útvar.

Žiadosti boli vybavené v zákonnej lehote, dvaja žiadatelia boli písomne vyzvaní, aby doplnili podanú žiadosť.

V roku 2021 nebolo podané odvolanie proti rozhodnutiu NIP o nesprístupnení, resp. o čiastočnom nesprístupnení informácie.

Proti trom rozhodnutiam inšpektorátov práce o nesprístupnení, resp. čiastočnom nesprístupnení informácií podali žiadatelia odvolanie, o ktorých rozhodol NIP ako odvolací orgán. Rozhodnutie inšpektorátu práce bolo potvrdené v dvoch prípadoch, v jednom prípade NIP napadnuté rozhodnutie inšpektorátu práce zrušil a vec vrátil na nové prejednanie a rozhodnutie.

Po posúdení doručených podaní boli viaceré podania aj napriek tomu, že boli označené ako žiadosť o sprístupnenie informácií, vyhodnotené ako žiadosť o vyjadrenie, stanovisko, či poradenstvo. Tieto boli odstúpené na vecne príslušný odborný útvar NIP (odbor riadenia inšpekcie práce), o čom bol zároveň informovaný aj autor podania, resp. žiadateľ.

Z obsahu žiadostí podaných na inšpektoráty práce vyplýva, že žiadatelia opakovane požadovali prevažne prístup k informáciám týkajúcim sa podaných podnetov na výkon inšpekcie práce a výsledkov inšpekcie práce, dokladov, či písomností nachádzajúcich sa v spisoch z výkonov inšpekcie práce, aj výsledky rozhodovacej činnosti inšpektorátov práce. Žiadateľmi boli fyzické aj právnické osoby, neziskové organizácie, advokátske kancelárie a advokáti, stavovské organizácie alebo zástupcovia zamestnancov, aj odborové zväzy.

Na inšpektoráty práce bolo doručených spolu 150 žiadostí o informácie, čo je o 21 žiadostí viac ako v roku 2020.

Okrem poskytovania informácií na základe žiadostí podľa zákona o slobode informácií, NIP a inšpektoráty práce vykonávali činnosť prostredníctvom mediálnej a publikačnej činnosti.

Základom činnosti NIP v mediálnej oblasti bola v roku 2021 predovšetkým spolupráca s redakciami televízií, rozhlasových staníc, denníkov a internetových portálov. Zamestnanci poverení zabezpečením styku s médiami promptne reagovali na každú požiadavku médií a poskytovali informácie v požadovanej forme, resp. v prípade nejasností iniciovali detailné spresnenie požiadavky zástupcov masovokomunikačných prostriedkov. Vo väčšine prípadov išlo o informácie týkajúce sa výkonu inšpekcie práce, resp. jej výsledkov, či o stanoviská k aktuálnym problémom súvisiacim s inšpekciami práce. V uplynulom roku dominovali predovšetkým otázky týkajúce sa pracovnoprávných problémov vo vzťahu k pandémie COVID-19. Vo viacerých prípadoch boli stanoviská vypracované na základe požiadavky Tlačového odboru Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, ktorý sa následne priamo vyjadril k niektorým mimoriadne medializovaným témam.

Počas roka 2021 NIP prostredníctvom svojho hovorca zabezpečil celkom 119 výstupov pre médiá. Informácie boli poskytované predovšetkým elektronickou formou (celkom 99 prípadov), telefonicky (6 prípadov), v piatich prípadoch formou tlačovej správy a deväťkrát osobne podaným stanoviskom pre televíziu, resp. osobnou účasťou v televíznej resp. rozhlasovej relácii.

NIP zverejňoval rôzne aktuálne príspevky, články a publikácie prostredníctvom svojho webového sídla a profilu inšpekcie práce na sociálnej sieti facebook s cieľom prispieť k lepšej orientácii občanov v oblasti BOZP a v pracovnom práve, v oblasti pracovných podmienok na Slovensku aj v členských štátoch Európskej únie.

NIP aj naďalej pokračoval v zabezpečovaní publikovania príspevkov svojich zamestnancov v odborných časopisoch Bezpečná práca a Bezpečnosť práce v praxi. Časopis Bezpečnosť práce v praxi už dlhodobo poskytuje zástupcom inšpekcie práce priestor na prezentáciu aktuálnych tém z oblasti BOZP a ochrany práce predovšetkým v rubrike Novinky národného kontaktného miesta Európskej agentúry pre BOZP (ďalej len „EU-OSHA“) v SR, ktorú redakčne pokrýval hovorca NIP a manažér národného kontaktného miesta EU-OSHA v SR.

V uvedených časopisoch boli uverejnené aj príspevky ďalších zamestnancov sústavy inšpekcie práce zamerané na rôzne témy, napr.:

- Programy bezpečný podnik a Zodpovedný zamestnávateľ – predstavenie programov, profily podnikov, ktoré sa zapojili do oboch programov,
- Prevencia vzniku pracovných úrazov a zodpovednosť za tieto úrazy počas krízovej situácie vyhlásenej v súvislosti s ochorením COVID-19,
- Pracovná úrazovosť,
- Štatistiky zistení nelegálneho zamestnávania orgánov inšpekcie práce,

- Rozvrhnutie práce a odpočinku,
- Povinnosti zamestnávateľov v súvislosti s horúčavami na pracovisku,
- Obmedzenie poskytnutia voľna nevyhnutného na darovanie krvi zamestnávateľom,
- Zamestnávateľ a očkovanie zamestnancov z hľadiska pracovného práva,
- Odovzdanie kompetencií Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti,
- Kampaň Európskeho orgánu práce ELA „Práva na každú sezónu“,
- Telepráca – výhody a nevýhody práce na diaľku a bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci
- Projekt OSHVET – začlenenie problematiky BOZP do odbornej prípravy študentov.

V rubrike poradenstvo boli pravidelne uverejňované články s cieľom dosiahnuť lepšiu orientáciu verejnosti v danej problematike. V súvislosti s pandémiou COVID-19 NIP reagoval na množstvo otázok zo strany zamestnávateľov i zamestnancov zverejňovaním stanovísk a usmernení v zvlášťnej rubrike webového sídla NIP Koronavírus – informácie.

Mediálne aktivity sa sústredili tiež na propagáciu Svetového dňa BOZP, ktorým je každoročne 28. apríl. Cieľom je zdôrazniť prevenciu úrazov a chorôb spôsobených pri výkone povolania a uctiť si pamiatku obetí, ktoré prišli o život pri plnení pracovných povinností. Mediálne aktivity NIP na podporu tohto dňa boli podporované aj sociálnymi partnermi.

Akcie, ktoré sa pravidelne konajú každoročne v rámci Európskeho týždňa BOZP, boli v októbri 2021 negatívne ovplyvnené opatreniami na zabránenie šírenia pandémie COVID-19. NIP a rovnako aj jednotlivé krajské inšpektoráty práce však aj napriek tomu v tomto týždni zorganizovali niekoľko osvetových aktivít. Väčšinou to boli online podujatia, webinäre zamerané na aktuálne témy. Okrem toho zástupcovia Národného kontaktného miesta pre spoluprácu s EU-OSHA pokračovali v propagácii kampane „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“, ktorá prebieha vo všetkých členských štátoch EU v rokoch 2020 až 2022.

Pod záštitou uvedenej kampane zorganizovalo Národné kontaktné miesto EU-OSHA, ktorým je NIP, dve premietania filmov s tematikou BOZP, ktoré získali ocenenie na medzinárodných festivaloch dokumentárnych filmov v Lipsku, resp. Lisabone. Ďalej Národné kontaktné miesto EU-OSHA v SR pripravilo dva online webinäre a jeden hybridný seminár (časť publika sledovala podujatie online a časť na mieste v súlade s platnými protiepidemickými opatreniami), na ktorých sa zúčastnili desiatky odborníkov z celého Slovenska a dokonca aj z Českej republiky. Okrem toho Národný inšpektorát práce s podporou EU-OSHA pripravil vzdelávacie podujatie zamerané na prípravu a realizáciu webinárov a online konferencií, na ktorom sa zúčastnili traja zamestnanci NIP, ktorí sa najčastejšie podieľajú na príprave a realizácii týchto podujatí. Skúsenosti zo vzdelávacieho podujatia boli ďalej odovzdávané hovorcom jednotlivých krajských inšpektorátov práce počas pravidelného každoročného školenia hovorcov sústavy inšpekcie práce. Pokračovala aj spolupráca s Regionálnym poradensko-informačným centrom v Prešove, ktoré je členom siete Európskych podnikov (EEN) a zároveň ambasádorom siete EEN na Slovensku.

5. Sťažnosti a podania

Sťažnosti

NIP v roku 2021

- prijal 29 sťažností podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sťažnostiach“), čo predstavuje oproti 37 sťažnostiam prijatých v roku 2020 pokles o 21,6 %. Z roku 2020 prešli 2 sťažnosti na vybavenie do roku 2021,

- vybavil celkovo 31 sťažností, čo predstavuje pokles o 13,9 % z počtu 36 vybavených sťažností v roku 2020,
- postúpil 15 sťažností na vybavenie vecne príslušnému orgánu verejnej správy, v roku 2020 bolo takto postúpených 20 sťažností, čo v roku 2021 predstavuje pokles o 25,0 %,
- prešetril 8 sťažností, z toho z roku 2020 boli prešetrované 2 sťažnosti, čo je nárast oproti roku 2020, keď bolo prešetrovaných 6 sťažností vrátane dvoch z roku 2020 o 33,3 %,.
- odložil celkovo 8 sťažností, z toho 4 boli odložené z dôvodu, že boli zaslané NIP elektronickou poštou a neboli do 5 pracovných dní písomne potvrdené podpisom v zmysle § 6 ods. 1 písm. a) zákona o sťažnostiach, jedna bola odložená z dôvodu toho, že nebolo priložené splnomocnenie osoby zastupujúcej sťažovateľa, jedna bola odložená, pretože sa sťažovateľ neposkytol spoluprácu podľa § 16 ods. 1 zákona o sťažnostiach a 2 boli odložené na základe toho, že boli zaslané NIP na vedomie.

Zo sťažností, ktoré NIP prešetril v roku 2021, bola jedna sťažnosť opodstatnená, oproti roku 2020 keď boli 2 sťažnosti opodstatnené, to predstavuje pokles o 50,0 %. V roku 2021 boli 7 sťažnosti prešetrované NIP neopodstatnené (vrátane 2 sťažností z roku 2020), čo znamená oproti 4 neopodstatneným sťažnostiam z roku 2020 nárast o 75,0 %. NIP neprijal v roku 2021 žiadnu opakovanú sťažnosť.

Inšpektoráty práce v roku 2021:

- prijali 31 sťažností, čo predstavuje oproti 40 sťažnostiam prijatým za rok 2020 pokles o 22,5 %. Po započítaní sťažností prijatých v roku 2020, avšak vybavených v roku 2021 (7 sťažností), konali inšpektoráty práce v roku 2021 celkom v 38 sťažnostiach, čo predstavuje k 42 sťažnostiam z roku 2020 pokles o 9,5 %.
- vybavili v roku 2021 celkom 35 sťažností, čo je rovnaký počet ako v roku 2020, k 31.12.2021 neboli na inšpektorátoch práce vybavené 3 sťažnosti,
- odložili v roku 2020 celkovo 5 sťažností a to v 4 prípadoch z dôvodov, že sťažnosti boli podané elektronickou poštou a do 5 pracovných dní od jej doručenia neboli potvrdené podpisom sťažovateľa (§ 5 ods. 5 zákona o sťažnostiach) a v jednom prípade z dôvodu § 6 ods. 1 písm. b) zákona o sťažnostiach tým, že vo veci koná súd. V roku 2021 odložili 5 sťažností, čo je pri 9 odložených sťažnostiach v roku 2020 pokles o 44,4 %.

V roku 2021 bolo prešetrovaných 29 sťažností (aj 7 sťažností z roku 2020), z ktorých bolo 5 vyhodnotených ako opodstatnené. Inšpektoráty práce v roku 2020 vyhodnotili 7 sťažností ako opodstatnené. Medziročný pokles opodstatnenosti sťažností predstavoval v roku 2021 hodnotu 28,6 %. V roku 2021 bolo 23 sťažností neopodstatnených oproti roku 2020, kedy ich bolo 16, čo predstavuje nárast o 43,7 %.

Inšpektoráty práce prijali v roku 2021 2 opakované sťažnosti, ktoré boli vyhodnotené ako neopodstatnené.

Podania

Za hodnotené obdobie bolo na jednotlivé inšpektoráty práce doručených celkom 6 292 podaní, čo je o 235 podaní menej ako v rovnakom období minulého roka (doručených 6 527 podaní).

Na základe doručených podaní bolo vykonaných 2 591 výkonov inšpekcie práce. Najviac výkonov inšpekcie práce vykonaných na základe podaní bolo v oblasti PPV (1 786 podaní), v oblasti BOZP (501 podaní) a v oblasti NZ (304 podaní). Podrobnejšie informácie o vybavovaní podaní sú uvedené v prílohe A tabuľke č. 2.

Do budúca je potrebné aj naďalej pri výkone inšpekcie práce venovať pozornosť prevencii a osvete zamestnávateľov, následkom ktorej by sa znížil počet podaní, pretože veľa nedostatkov je zapríčinených neznalosťou zákona.

6. Príprava predpisov a technická normalizácia

NIP sa aj v roku 2021 podieľal na príprave legislatívnych zmien právnych predpisov upravujúcich oblasť pracovnoprávných vzťahov a nelegálneho zamestnávania, a to:

- Zákona č. 407/2021 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Týmto zákonom sa do slovenskej legislatívy transponovala smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/1057 z 15. júla 2020, ktorou sa stanovujú špecifické pravidlá vo vzťahu k smernici 96/71/ES a smernici 2014/67/EÚ pre vysielanie vodičov v odvetví cestnej dopravy a ktorou sa mení smernica 2006/22/ES, pokiaľ ide o požiadavky týkajúce sa dodržiavania predpisov, a nariadenie (EÚ) č. 1024/2012.

- Návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Cieľom tohto návrhu zákona je zefektívniť organizáciu a riadenie sústavy inšpekcie práce, a to najmä tým, že sa namiesto funkcie „hlavný inšpektor práce“ zavedie manažérska funkcia „riaditeľ inšpektorátu práce“ bez povinnosti mať odbornú spôsobilosť inšpektora práce, ale so zachovaním povinnosti päťročnej odbornej praxe v oblasti BOZP, pracovného práva alebo inšpekcie práce.

Tiež sa napríklad precizuje moment zápisu do centrálného verejne prístupného zoznamu fyzických osôb a právnických osôb, ktoré v predchádzajúcich piatich rokoch porušili zákaz nelegálneho zamestnávania, a to tak, že Národný inšpektorát práce zapíše fyzickú osobu alebo právnickú osobu bezodkladne po nadobudnutí právoplatnosti rozhodnutia o uložení pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania.

- Návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Týmto sa navrhuje rozšíriť výnimku z nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania podľa § 2a zákona č. 82/2005 Z. z. aj na spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá má najviac dvoch spoločníkov, ktorí sú v príbuzenskom vzťahu v priamom rade, manželmi alebo súrodencami, a na ich príbuzných v priamom rade, súrodencov alebo manželov, ak títo príbuzní sú dôchodkovo poistení, sú poberateľmi dôchodkov podľa osobitných predpisov alebo sú žiakmi alebo študentmi do 26 rokov veku.

Súčasne sa v záujme zefektívnenia a zjednotenia postupov pri výkone kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania navrhuje ponechať výkon tejto kontroly vo výlučnej kompetencii inšpektorátov práce.

V oblasti BOZP sa NIP podieľal v roku 2021 na príprave

- Návrhu zmeny zákona č. 124/2006 Z. z.
 - týkajúceho sa dokladov odbornej spôsobilosti bezpečnostného technika
 - doklady bude vydávať NIP,
 - podmienkou na vydanie dokladu o odbornej spôsobilosti bezpečnostného technika (osvedčenia) bude vykonanie skúšky pred skúšobnou komisiou vymenovanou NIP,
 - možnosť získať doklad o uznaní odbornej spôsobilosti bezpečnostného technika získaného v inom členskom štáte EÚ na základe skúšky pred skúšobnou komisiou vymenovanou NIP,
 - platnosť dokladu o uznaní odbornej spôsobilosti bezpečnostného technika (platnosť dokladu bude podmienená absolvovaním aktualizácie odbornej prípravy každých 5 rokov).

V oblasti BOZP sa NIP podieľal v roku 2021 na pripomienkovaní

- návrhu nového Nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady o strojníckych výrobkoch,
- smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení smernica 2014/53/EÚ o harmonizácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa sprístupňovania rádiových zariadení na trhu - konkrétne časť Spoločné riešenie nabíjania pre vybrané rádiové zariadenia,
- Aktu o umelej inteligencii / návrh Nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie (Akt o umelej inteligencii) a menia niektoré legislatívne akty Únie.

NIP sa v roku 2021 podieľal tiež na príprave novely zákona č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii) v znení neskorších predpisov.

7. Zahraničná spolupráca

Orgány inšpekcie práce spolupracovali s vecne príslušnými orgánmi členských štátov Európskej únie. V rámci celej sústavy sa zástupcovia inšpekcie práce osobne zúčastnili na šiestich podujatiach:

V rámci spolupráce s inšpekciami práce Českej republiky sa 31. augusta – 2. septembra 2021 zástupcovia slovenskej inšpekcie práce zúčastnili na pracovnom stretnutí so zástupcami Státního úradu inspekce práce Českej republiky, ktoré sa konalo v Opave. Stretnutie bolo zamerané na výmenu informácií o zameraní činnosti inšpekcie práce v dobe epidémie COVID-19, transpozícii európskej legislatívy v doprave v oboch členských štátoch vo väzbe na činnosť inšpekcie práce, problematike uznávania odborných spôsobilostí v oblasti BOZP jednotlivými krajinami, skúsenostiach z využívania systému pre výmenu informácií medzi členskými štátmi EÚ (IMI), pracovnej úrazovosti českých a slovenských zamestnancov mimo domovskú krajinu, trendoch v Českej a Slovenskej republike v oblasti agentúrneho zamestnávania a možnosti spolupráce pri spoločných kontrolách v súvislosti s činnosťou Európskeho orgánu práce (ELA).

V rámci spolupráce s rumunskou inšpekciami práce sa 14. – 16. septembra 2021 zástupcovia slovenskej inšpekcie práce zúčastnili na pracovnom stretnutí so zástupcami Územného inšpektorátu práce Temešvár, zameraného na diskusiu o pracovných vzťahoch, otázkach BOZP a vysielaní zamestnancov, ako aj účasť na výkone inšpekcie práce. Ďalšie stretnutie

so zástupcami rumunského Územného inšpektorátu práce Temešvár sa uskutočnilo 13. – 14. októbra 2021 v Košiciach.

V rámci spolupráce s ELA sa 6. septembra 2021 uskutočnilo v Košiciach pracovné stretnutie zástupcov slovenskej inšpekcie práce so zástupcami ELA. Cieľom stretnutia bola výmena informácií na vybrané témy – vysielanie pracovníkov tretích krajín, schránkové firmy, budovanie kapacít a spolupráca pri kampaniach, s dôrazom na potenciál prínosu ELA pre inšpektoráty práce.

Vzhľadom na opatrenia prijaté v súvislosti s COVID-19 sa prevažná časť medzinárodných aktivít uskutočnila virtuálnou formou – spolu 87 online stretnutí a podujatí. Vzhľadom na efektívnosť online aktivít tým, že poskytujú úsporu finančnú aj časovú, ich počet v roku 2021 značne stúpol – nárast o 210 % oproti roku 2020. Zároveň boli zrušené aj medzinárodné kontroly sociálnej legislatívy v cestnej doprave na území Slovenskej republiky aj v susedných členských štátoch.

Zamestnanci sústavy inšpekcie práce aktívne pracovali v nasledovných medzinárodných pracovných skupinách, respektíve vykonávali nasledovné aktivity:

- zastúpenie vo Výbore vrchných predstaviteľov inšpekcie práce (SLIC) a jeho pracovných skupinách,
- zisťovanie a poskytovanie informácií v oblasti vysielania zamestnancov a v oblasti uznávania odbornej spôsobilosti pri voľnom pohybe osôb, tovaru a služieb ostatným členským štátom EÚ prostredníctvom systému IMI,
- činnosť Národného kontaktného miesta Európskej agentúry pre BOZP v Bilbao (EU-OSHA) a kontaktnej osoby pre EU-OSHA, riadny člen Správnej rady EU-OSHA,
- činnosť pracovných skupín – Machinery ADCO Group pre oblasť strojových zariadení, PED ADCO pre tlakové zariadenia a jednoduché tlakové nádoby a TPED ADCO pre prepravovateľné tlakové zariadenia,
- činnosť skupiny expertov komisie pre výťahy,
- činnosť pracovných skupín ELA – zameranej na inšpekcie a pre informácie,
- činnosť Globálnej politickej siete – siete na podporu etického zamestnávania (IRIS Global Policy Network) a jej pracovnej skupiny Inšpekcie a výkon práva,
- činnosť Výboru pre vysielanie pracovníkov (ECPW),
- účasť na plenárnych zasadnutiach Platformy boja proti nedeklarovanej práci (UDW) a činnosť pracovnej skupiny UDW – komunikácia a informácie – kampaň Platformy o sezónnych pracovníkoch.

NIP zabezpečoval výmenu informácií s orgánmi inšpekcie práce členských štátov EÚ prostredníctvom informačného systému KSS (Knowledge Sharing Site).

Spoluprácu s kompetentnými orgánmi členských štátov EÚ zabezpečoval NIP aj prostredníctvom informačného systému o vnútornom trhu – IMI. NIP vybavil spolu 446 žiadostí, z toho bolo 426 žiadostí doručených prostredníctvom IMI na NIP z iných členských štátov Európskej únie a 20 žiadostí, ktoré NIP zaslal vecne príslušným orgánom v EÚ. Najviac žiadostí zaslalo Rakúsko (80,52 %), NIP zaslal najviac žiadostí Česku (45 %).

Pokiaľ ide o účasť na zahraničných konferenciách a iných podujatiach, zástupcovia sústavy inšpekcie práce sa zúčastnili virtuálne na podujatiach:

- webinároch EU-OSHA k informačnej kampani EU-OSHA na roky 2020 – 2022 „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ zameranej na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou“,
- konferencii „Kvalitná práca pre kvalitný život“,
- informačnom stretnutí EU-OSHA k projektu OiRA,

- webinári EU-OSHA „Práca na diaľku v podmienkach globálnej pandémie“,
- webinári „Pracovné stretnutie k projektu CPWG (EU-OSHA vs. EEN)“,
- webinári „Prognostická štúdia o obehovej ekonomike a jej vplyve na BOZP, scenáre do roku 2040 – prezentácia a diskusia“,
- webinári „Možnosti využitia systémov virtuálnej reality pri školeniach BOZP“,
- seminári „Poučenie z výbuchu v Bejrúte v roku 2020“,
- seminári „Zlepšenie komunikácie o zdravotných rizikách“,
- seminári „Zlepšenie nástrojov expozície“,
- odbornom webinári „Vývoj elektronických nástrojov na podporu zvyšovania úrovne BOZP“,
- webinári „Školenie školiteľov – vzájomné uznávanie“,
- webinári o expertných článkoch na tému Budúcnosť práce,
- webinári Mutual Learning Lab II, v rámci medzinárodného projektu POW-Bridge,
- vedľajšom podujatí Globálnej koalície „Príspevok odborníkov v oblasti BOZP a pracovnej zdravotnej služby v meniacom sa svete práce“,
- workshope ELA s národnými styčnými úradmi o vysielaní zamestnancov,
- online vzdelávacom module „Regulačný rámec EÚ pre pracovnú mobilitu (voľný pohyb pracovníkov, vysielanie pracovníkov)“,
- úvodnom workshope ELA o cezhraničných aspektoch hodnotenia rizík v problematike pracovnej mobility v rámci EÚ,
- stretnutie ku kampani ELA,
- tematické workshopy ELA „Úspešné prístupy spolupráce medzi inšpektorátmi práce a sociálnymi partnermi“,
- seminár MoveS,
- webinár o aspektoch agentúr dočasného zamestnávania a iných sprostredkovateľov práce relevantných pre inšpekcie práce,
- záverečnej konferencii projektu Eurodétachment,
- Peer review – podpora Slovenska zo strany členských štátov v rámci Platformy boja proti nedeklarovanej práci „Kontrola a prevencia nedeklarovanej práce v komplexe reťazcov ekonomických aktivít“,
- workshope „Nedeklarovaná práce v kolaboratívnej ekonomike“,
- seminári „Boj proti nedeklarovanej práci vo vzťahu k sezónnym pracovníkom (vrátane mobilných zamestnancov): vývoj, trendy a dobrá prax“,
- plánovacom stretnutí EMPACT k pracovnému vykorisťovaniu,
- workshope o cestnej doprave organizovaný ELA,
- školeniach o využívaní IMI na výmenu informácií o podmienkach usadenia sa v odvetví cestnej dopravy podľa článku 5 nariadenia 1071/2009 v znení nariadenia 2020/1055 a na výmenu informácií týkajúcich sa nariadenia EÚ 561/2006.

8. Vydávanie oprávnení, osvedčení a preukazov inšpektorátmi práce a NIP

S platnosťou od 01.04.2021 došlo k zmene zákona č. 124/2006 Z. z. vydávanie preukazov a osvedčení inšpektorátmi práce prešlo na osoby oprávnené na overovanie plnenia požiadaviek bezpečnosti technických zariadení (ďalej len „OPO“).

I. Vydané oprávnenia a osvedčenia

Inšpektoráty práce podľa § 16 ods. 1 písm. a) bod 1 zákona č. 124/2006 Z. z. vydávali osvedčenia a preukazy. Konkrétne ide o vydávanie nasledovných dokladov o odbornej spôsobilosti:

1. Vydávanie osvedčení revíznym technikom vyhradených technických zariadení:

- A) tlakových,
- B) zdvíhacích,
- C) plynových,
- D) elektrických.

Počet vydaných osvedčení revíznym technikom podľa druhu VTZ za rok 2021:

	spolu	Zariadenia			
		elektrické	plynové	tlakové	zdvíhacie
IP Bratislava	17	5	4	4	4
IP Trnava	7	2	0	2	3
IP Trenčín	27	16	3	1	7
IP Nitra	64	19	19	16	10
IP Žilina	19	10	8	1	0
IP Banská Bystrica	5	3	0	1	1
IP Prešov	2	0	1	1	0
IP Košice	25	5	11	5	4
Spolu	166	60	46	31	29

Legenda k tabuľke: IP - inšpektorát práce

2. Vydávanie osvedčení pre osoby na opravu VTZ na činnosti:

- A. osoby na opravu kotla I. až V. triedy a na opravu potrubného vedenia na rozvod nebezpečnej kvapaliny s najvyšším dovoleným tlakom nad 1 MPa,
- B. osoby na opravu osobného výtahu a nákladného výtahu s povolenou dopravou osôb,
- C. osoby na opravu VTZ plynových s vysokou mierou ohrozenia (skupina A) pracujúcich s nebezpečnými plynmi.

Počet vydaných osvedčení pre osoby na opravu VTZ podľa druhu VTZ v roku 2021:

	spolu	Zariadenia			
		elektrické	plynové	tlakové	zdvíhacie
IP Bratislava	22	0	10	7	5
IP Trnava	52	0	47	5	0
IP Trenčín	1	0	1	0	0
IP Nitra	50	0	33	5	12
IP Žilina	11	0	9	0	2
IP Banská Bystrica	15	0	12	0	3
IP Prešov	1	0	1	0	0
IP Košice	15	0	7	2	6
Spolu	167	0	120	19	28

Legenda k tabuľke: IP - inšpektorát práce

3. Vydávanie preukazov pre osoby na obsluhu vyhradených technických zariadení na činnosti:

- A. osoby na obsluhu kotla I. až V. triedy,
- B. osoby na obsluhu mobilného žeriava výložníkového typu a vežového žeriava výložníkového typu,

- C. osoby na obsluhu pohyblivej pracovnej plošiny na podvozku s motorovým pohonom, ktorá je určená na prevádzku na pozemných komunikáciách a s výškou zdvihu nad 1,5 m,
- D. osoby na VTZ plynových s vysokou mierou ohrozenia (skupina A) pracujúcich s nebezpečnými plynmi okrem zariadení určených na zásobovanie plynom z kovových tlakových nádob stabilných alebo z kovových tlakových nádob na dopravu plynov (tlakové stanice) a zariadení určených na rozvod plynov.

Počet vydaných preukazov pre osoby na obsluhu VTZ podľa druhu VTZ v roku 2021:

	spolu	Zariadenia			
		elektrické	plynové	tlakové	zdvíhacie
IP Bratislava	56	0	14	28	14
IP Trnava	83	0	55	18	10
IP Trenčín	74	0	8	23	43
IP Nitra	153	0	72	54	27
IP Žilina	72	0	3	33	36
IP Banská Bystrica	149	0	61	45	43
IP Prešov	19	0	1	8	10
IP Košice	101	0	37	30	34
Spolu	707	0	251	239	217

Legenda k tabuľke: IP - inšpektorát práce

II. Oprávnenia na výchovu a vzdelávanie a osvedčenia autorizovaných bezpečnostných technikov vydané NIP

NIP vydáva a odoberá oprávnenia na vykonávanie výchovy a vzdelávania (ďalej len „VaVZ“), vykonávanie BTS, OPO a osvedčenia autorizovaných bezpečnostných technikov (ďalej len „ABT“) v zmysle § 6 ods. 1 písm. d) zákona č. 125/2006 Z. z.

Údaje o počte prijatých žiadostí o vydanie oprávnenia na VaVZ, BTS a OPO sú za obdobie od 01. 01. 2021 do 31. 12. 2021 a údaje o spôsobe a počte ich vybavenia sa vzťahujú k dátumu 31.12.2021. Vid' tabuľka č. 1.

Tabuľka č. 1	VZ			BTS			OPO	
	FO	PO	spolu	FO	PO	spolu	PO	spolu
	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet
prijaté žiadosti	48	126	174	0	31	31	0	0
vydané oprávnenia	36	102	138	0	28	28	0	0
stiahnutá žiadosť	-	2	2	0	0	0	0	0
zastavené konanie	9	11	20	0	1	1	0	0
žiadosti v riešení	3	11	14	0	2	2	0	0
žiadosti z roku 2020 – vydané oprávnenie v roku 2021	6	10	16	0	3	3	0	0
žiadosti z roku 2020 – zastavené konanie v roku 2021	1	3	4	0	0	0	0	0
odobraté oprávnenia	5	10	15	2	1	3	0	0
Spolu počet vydaných	42	112	154	0	31	31	0	0

Tabuľka č. 1	VZ			BTS			OPO	
	FO	PO	spolu	FO	PO	spolu	PO	spolu
	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet	počet
oprávnení v roku 2021								

NIP vydáva žiadateľom osvedčenie ABT po splnení podmienok podľa ustanovenia § 24 ods. 2 zákona č. 124/2006 Z. z. alebo po úspešnom absolvovaní skúšky ABT podľa ustanovenia § 24 ods. 1 zákona č. 124/2006 Z. z.

Spolu bolo v roku 2021 doručených 156 žiadostí o vydanie osvedčenia ABT. Z nich bolo 20 žiadateľom vydané osvedčenie ABT podľa ustanovenia § 24 ods. 2 zákona č. 124/2006 Z. z. a 85 žiadateľov získalo osvedčenia ABT na základe vykonanej skúšky.

V roku 2022 budú 51 žiadatelia zaradení na vykonanie skúšky ABT, 3 žiadatelia z roku 2021 môžu požiadať o vykonanie opakovanej skúšky ABT podľa ustanovenia § 24 ods. 8 zákona č. 124/2006 Z. z. v roku 2022.

V roku 2021 NIP zrealizoval celkom 11 termínov skúšok ABT.

Rozhodnutie o zastavení konania z dôvodu nespĺnenia podmienok pre vydanie osvedčenia ABT bolo vydané 2 žiadateľom.

Zo žiadostí doručených v roku 2020 bolo v roku 2021 vydaných 60 osvedčení ABT podľa ustanovenia § 24 ods. 1 zákona.

Údaje o počte prijatých žiadostí ABT uvádzané v tabuľke č. 2 sú za obdobie od 01. 01. 2021 do 31. 12. 2021 a údaje o spôsoboch a počte ich vybavenia sa vzťahujú k dátumu 21. 02. 2022.

Tabuľka č. 2		
Počet žiadostí – rok 2021	156	100,00 %
získané osvedčenie ABT na základe vykonanej skúšky	85	54,49 %
vydané osvedčenia ABT podľa § 24 ods.2 z. č. 124/2006 Z. z.	20	12,82 %
žadatelia zaradení na vykonanie skúšky v roku 2022	46	29,49 %
žadatelia, ktorí môžu požiadať o vykonanie opakov. skúšky	3	1,92 %
nesplnenie podmienok pre vydanie osvedčenia ABT	2	1,28 %
spolu	156	100,00 %

III. Vydané rozhodnutia vo veci uznávania odborných kvalifikácií občanov členských štátov EÚ na účely výkonu regulovaného povolania v SR

NIP ako príslušný správny orgán podľa § 6 ods. 1 písm. e) a § 21 ods. 3 zákona č. 125/2006 Z. z. vydáva rozhodnutie o uznaní odbornej spôsobilosti fyzickej osoby, ktorá je občanom členského štátu EÚ na vykonávanie činnosti, na ktorú osobitný predpis požaduje odbornú spôsobilosť.

Odborné spôsobilosti, ktoré má NIP v kompetencii uznávať, sú uvedené v § 16 ods. 1 zákona č. 124/2006 Z. z. s konkretizáciou v prílohe č. 1a zákona č. 124/2006 Z. z. Taktiež sú to odborné spôsobilosti v zmysle § 23 a § 24 zákona č. 124/2006 Z. z.

NIP za rok 2021 zaznamenal 62 žiadostí o uznanie odborných spôsobilostí občanov členských štátov EÚ. V jednom prípade bolo konanie o uznaní odbornej spôsobilosti zastavené z dôvodu neodstránenia nedostatkov podania, na ktoré bol žiadateľ vyzvaný. NIP rozhodoval o uznaní odbornej spôsobilosti v 61 prípadoch, pričom v 59 prípadoch bola uznaná odborná spôsobilosť žiadateľov, a to v nasledovnom zložení:

Oblasť	Počet prijatých žiadostí o uznanie odborných spôsobilostí	Počet uznaných odborných spôsobilostí
revízny technik vyhradených technických zariadení zdvíhacích	1	1
osoba na obsluhu mobilného žeriava výložníkového typu a vežového žeriava výložníkového typu	1	1
osoba na obsluhu pohyblivej pracovnej plošiny na podvozku s motorovým pohonom	1	0
viazač bremien	7	7
revízny technik vyhradených technických zariadení plynových	1	1
elektrotechnik, samostatný elektrotechnik a elektrotechnik na riadenie činností alebo na riadenie prevádzky na vyhradených technických zariadeniach elektrických	37	37
revízny technik vyhradených technických zariadení elektrických	2	2
osoba na obsluhu motorových vozíkov	1	1
osoba na montáž a demontáž lešenia (lešenár)	7	7
osoba na obsluhu vybraných stavebných strojov a zariadení	2	2
autorizovaný bezpečnostný technik	2	0
Spolu	62	59